24-мӗш çул тухать. Хакӗ 15 пус.

1941
АВГУСТ
7
КĔÇНЕРНИКУН
184 (5899) №

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАÇАЧӖ.

Чӑваш Коммуни

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМӖН

УКАЗӖ

А. И. Лизюков полковнике Совет Союз Геройӗн званине парасси çинчен

Германи фашизмне хирӗç пыракан кӗрешӳ фронтӗнче Командованин боевой заданийӗсене кӑтартуллӑн пурнӑçа кӗртнӗшӗн тата çак ӗçре хӑюллӑхпа паттӑрлӑх кӑтартнӑшӑн полковник Александр Ильич **Лизюкова Ленин** орденӗ тата **«Золотая Звезда»** медалӗ парса, **Совет Союз Геройӗн** званине парас.

СССР Верховный Совет Президиумӗн Председателӗ М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиумӗн Секретарӗ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти августӑн 5-мӗш.

Самозащита групписем кӗрешӗве хатӗр пулмалла!

Фашистла варварсем пирӗн таса çӗршыва таптаççӗ, хӑйсем тытса илнӗ хуласемпе ялсене çаратаççӗ, совет гражданӗсене ирӗксӗрлесе асаплантараççӗ, фашистла бандитсен самолечӗсем мирлӗ халӑх çине бомбӑсем пӑрахаççӗ.

Нимӗç фашисчӗсен авиацийӗ темиçе хут ӗнтӗ Мускав çине килсе тапӑнма пӑхрӗ. Анчах, вӗсен хӑтланӑвӗ ӑнӑçлӑ пулмарӗ, тӑшманӑн планӗ ку расра та саланса кайрӗ. СССР Оборона Халӑх Комиссарӗ Сталин юлташ хӑйӗн приказӗнче, пирӗн наблюдательсем, çӗрлехи летчик-истребительсем, артиллерист-зенитчиксем, прожектористсем, пожарнӑй командӑсем тата Мускаври милици органӗсем тӑшман авиацийӗн тапӑнӑвне сирсе пӑрахас çӗрте хӑюллӑх кӑтартса панине тата пӗлсе ӗçленине паллӑ турӗ. Вӗсенчен нумайӗшне совет правительстви орденсемпе медальсем парса наградӑларӗ.

Усал тӑшман Мускав çине кӑна мар, тылри ытти хуласемпе ялсем çине те тапӑнма пултарать. Фашистла ирсӗрсен вӑрӑ-хурахла тапӑнӑвне хирӗç тӑрса, ӑна хӑвӑрт сирсе пӑрахма хамӑрӑн организацилӗхе çирӗплетмелле. Çак хӑрушӑ вӑхӑтра кашни çын хулана, яла сыхланӑ çӗрте хӑйӗн вырӑнне тата обязанноçне тӗплӗн пӗлни кирлӗ.

Тӑшман сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланас, сывлӑшри тӑшмана отпор парас çӗрте самозащита групписем уйрӑмах пысӑк вырӑн йышӑнса тӑраççӗ. Çавӑнпа та вӗсене организацилесе хатӗрлесси пысӑк ыйту пулса тӑрать.

Сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланма обязательнӑй йӗркепе пурне те вӗрентсе хатӗрлесси çинчен СССР Совнаркомӗ йышӑннӑ постановленине пурнӑçа кӗртсе пынӑ май, пирӗн республикӑра вуншар пин çын ПВХО ӗçне вӗренчӗç. Йӗкӗрвар (Çӗрпӳ р.) ялсоветне кӗрекен колхозсенче кӑна пӗр уйӑх хушшинче 400 çын ытла ПВХО ӗçне вӗреннӗ. Халь ӗнтӗ вӗсем авиабомбӑсенчен сыхланма, вӗсене сӳнтерме, пушара хирӗç кӗрешме, суранланнисене пирвайхи пулӑшу пама пӗлеççӗ. Кунта кашни колхозрах самозащита групписем тунӑ, ялсовечӗ çумӗнче ПВО штабӗ ӗçлет.

Хулара кашни предприятире, кашни çуртра, ялсенче кашни колхозра самозащита группи пулмалла. Шупашкарта чылай предприятисенче, çавӑн пекех районсенче те нумай колхозсенче самозащита групписем тунӑ.

Сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланма чӑннипех пикенсе хатӗрленнӗ колхозсене республикӑра нумай илсе кӑтартма пулать. Анчах, ку тӗлӗшпе хуласенче, ялсенче тумалли ӗçсем чылай-ха. Ӑна августӑн 3-мӗш ыран тенӗ чухне çӗрле Шупашкарта пулса иртнӗ учебнӑй тревога та лайӑх кӑтартса пачӗ. Хуласемпе предприятисене тӑшман сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхласси çине уйрӑмах тимлӗн çавӑрӑнса пӑхас пулать.

Самозащита групписен пурин те сывлӑшран тапӑннинчен сыхланма, тревога пулнӑ вӑхӑтра ӗçлеме хатӗр пулмалла. Пушарсене пӗлсе тата хӑвӑрт сӳнтерме, аманнӑ çынсене пирвайхи пулӑшу пама, сывлӑшран тапӑннӑ вӑхӑтра урамра тата предприятисенче çирӗп йӗрке тытма пӗлмелле — çаксене пӗлни самозащита группин хатӗрлӗхне кӑтартса парать. Çаксемпе пӗрлех, самозащита групписем çук пулсан, вӗсене халех организацилемелле.

Тӑшман тапӑнӑвне хӑвӑрт, паникӑсӑр сирсе пӑрахас пулать, ӳкнӗ бомбӑсене çийӗнчех илсе пӑрахса пушар тухассине чарса лартмалла. Самозащита групписем дежурнӑй тӑратас ӗçе йӗркелемелле, ку ӗçе хӑюллӑ тата пултаруллӑ çынсене уйӑрас пулать. Мӗншӗн тесен хӑравçӑ, паникӑна кӗрсе ӳксе çухалса каякан çын йывӑр самантра хӑрушлӑха ӳстерме çеç пултарать. Пирӗн йывӑрлӑх умӗнче хӑйсен пурнӑçне шеллемесӗр кӗрешме хатӗр, пултаруллӑ тата шиксӗр çынсем нумай, вӗсене самозащита групписен ӗçне явӑçтарма пӗлни кирлӗ. Самозащита групписен хӑйсен кашни членне хӑюллӑ, шиксӗр пулма вӗрентсе пымалла.

Самозащита групписен хатӗрлӗхне тӗрӗслесе пӑхас тӗлӗшпе практикӑллӑ тата тактикӑллӑ занятисем ирттермелле. Вӑл занятисенче вут чӗртсе яракан бомбӑсене мӗнле сӳнтермеллине, пушара хирӗç кӗрешес, аманнисене пирвайхи пулӑшу парас ӗçсене мӗн таран хӑнӑхса çитнине тӗрӗслемелле. Çаксемпе пӗрлех самозащита групписен предприятисене, кил хушшине, çурт-йӗр таврашне, пӳрт тӑррисене çӳп-çапсенчен тата кирлӗ-кирлӗ мар япаласенчен тасатас тӗлӗшпе те халӑх хушшинче ӗçлемелле. Кашни çурт патне шыв тата ещӗкпе хӑйӑр хатӗрлесе хумалла. Халӑх хушшинче сывлӑшран тапӑннӑ вӑхӑтра светомаскировка мӗнле тумаллине ӑнлантарса памалла, сывлӑшран тапӑннинчен сыхланас ыйтусем тӑрӑх калаçусем ирттермелле.

Хӗрлӗ Çарта боецсем пӗр-пӗрне юлташла пулӑшу парасси вӑйлӑн пулса пырать. Çапӑçӑвӑн чи йывӑр участокӗнче тата чи хӑрушӑ самантра боец хӑйӗн юлташне пырса пулӑшать, ӑна вӑл вилӗмрен çӑлса хӑварать. Самозащита групписен те хӑйсен ӗçӗнче çак социализмла принциппа усӑ курмалла, ӑна вӗреннӗ хушӑрах хӑнӑхса пымалла, кашни группа пӗр-пӗрне пулӑшассине организацилемелле.

Хальхи обстановка большевикла сыхлӑха пур енӗпе те ӳстерсе пыма хушать. Кашни коммунист, кашни комсомолец, пирӗн çӗршывӑн кашни патриочӗ тимсӗрлӗхе, йӑвашчунлӑха хирӗç, халӑха сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхлама вӗрентсе хатӗрлес ӗçе хакламан çынсене хирӗç вӑйлӑн кӗрешсе пымалла. Мӗншӗн тесен, кӑшт йӑваш чунлӑ, тимсӗр пулниех тӑван çӗршыва пысӑк сиен кӳме, тӑшмана пулӑшма пултарать.

Сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланмалли майсене халех вӗренсе çитни кирлӗ, ӗççыннисен хӑйсен тӑван хулине, предприятине, çуртне, колхозне тӑшман тапӑнӑвӗнчен активлӑн сыхлама пӗлес пулать. Вут чӗртсе яракан бомба, ӑна хирӗç кӗрешме пӗлсен, хӑрушӑ мар, çакна кашни çынна асра тытмалла, авиабомбӑсене хирӗç кӗрешме, вӗсене хӑрушӑ мар вырӑна илсе пӑрахса сӳнтерме пӗлмелле.

Чӑваш республикинчи ӗççыннисем, пӗтӗм совет халӑхӗпе пӗрле ӗçлесе, Германи фашизмне çӗмӗрсе тӑкма Хӗрлӗ Çара пӗтӗм вӑй-халпа пулӑшса пырӗç.

Чӑваш АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМӖН

УКАЗӖ

Чӑваш АССР Шалти Ӗçсен Халӑх Комиссариачӗпе Государство Хӑрушсӑрлӑхӗн Халӑх Комиссариатне пӗр комиссариат—Шалти Ӗçсен Халӑх Комиссариачӗ туса пӗрлештерессӗ çинчен

СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ 1941 çулти июлӗн 20-мӗшӗнче кӑларнӑ Указ тӑрӑх, Чӑваш АССР Шалти Ӗçсен Халӑх Комиссариачӗпе Государство Хӑрушсӑрлӑхӗн Халӑх Комиссариатне пӗрлештерсе пӗр комиссариат—Чӑваш АССР Шалти Ӗçсен Халӑх Комиссариачӗ тӑвас.

Чӑваш АССР Шалти Ӗçсен Халӑх Комиссарӗ пулма Степан Ефимович **Белолипецкий** юлташа уйӑрса лартас.

Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн
Председателӗ З. АНДРЕЕВА.
Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн
Секретарӗшӗн —
Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн
Председатель Заместителӗ А. КРАСНОВ.

Шупашкар хули,
1941 çулти августӑн 5-мӗш.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМӖН

УКАЗӖ

Полковой комиссар Ф. Ф. Туликова „Хӗрлӗ Ялав" орденӗпе наградӑласси çинчен

Германи фашизмне хирӗç пыракан кӗрешӳ фронтӗнче Командованин боевой заданийӗсене кӑтартуллӑн пурнӑçа кӗртнӗшӗн тата çак ӗçре хӑюллӑхпа хастарлӑх кӑтартнӑшӑн полковой комиссара Федор Федорович **Туликова «Хӗрлӗ Ялав»** орденӗпе наградӑлас.

СССР Верховный Совет Президиумӗн Председателӗ М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиумӗн Секретарӗ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти августӑн 5-мӗш.

ССР Союзӗпе США хушшинче тунӑ суту-илӳ килӗшӗвӗн срокне тӑсни çинчен

1941 çулти августӑн 2-мӗшӗнче Вашингтонра ССР Союзӗн США-ри Посолӗ К. А. Уманский юлташпа США государственнӑй секретарӗн обязанноçӗсене туса пыракан Сомнер Уэллес г-н хушшинче ССР Союзӗпе США тунӑ хальхи суту-илӳ килӗшӳне пӗр çулталӑклӑха, 1942 çулти августӑн 6-мӗшччен тӑсасси çинчен нотӑсем улӑштарса илнӗ.

Çавӑнпа пӗр вӑхӑтрах г-н Уэллес Уманский юлташа Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсем ССР Союзне экономикӑллӑ пулӑшу парасси çинчен калакан нотӑна панӑ.

Аяларахра ССР Союзӗпе США хушшинче тунӑ суту-илӳ килӗшӗвӗн срокне тӑсни çинчен калакан нотӑсене, çавӑн пекех тата ССР Союзне экономикӑллӑ пулӑшу парасси çинчен США Правительстви панӑ нотӑна тата ун пирки Совет Правительстви панӑ ответлӑ нотӑна пичетлетпӗр.

Вашингтон, 1941 çулти августӑн 2-мӗш.

Сирӗн Превосходительство,

пулса иртнӗ калаçусем тӑрӑх, эпӗ хамӑн правительство ячӗпе пирӗн тивӗçлӗ çӗршывсен правительствисем хушшинче çакӑн çинчен тунӑ Килӗшӳ пирки çирӗплетме пултаратӑп: Советлӑ Социализмлӑ Республикӑсен Союзӗпе Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсем хушшинче суту-илӳ отношенийӗсем çинчен тунӑ Килӗшӳ, ССР Союзӗн Ютçӗршыв Ӗçӗсен Халӑх Комиссарӗпе Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Мускаври посолӗ хушшинче 1937 çулти августӑн 4-мӗшӗнче улӑштарса илнӗ нотӑсенче çырса хунӑскер, ӑна ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ çирӗплетнӗ тата ун çинчен Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Президенчӗ халӑха пӗлтернӗ кун, 1937 çулти августӑн 6-мӗшӗнче, вӑя кӗнӗскер, 1938 çулти августӑн 5-мӗшӗнче, 1939 çулти августӑн 2-мӗшӗнче тата 1940 çулти августӑн 6-мӗшӗнче çӗнетсе срокне малалла тӑснӑскер — 1942 çулти августӑн 6-мӗшне çитиччен вӑйра юлать.

Çак Килӗшӗве ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ çирӗплетмелле тата ун çинчен Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Президенчӗ халӑха пӗлтермелле.

Сирӗн Превосходительство, эпӗ Сире пысӑккӑн хисеплени çинчен çӗнӗрен шантарса каланисене йышӑнсамӑр.

Константин Уманский, ССР Союзӗн США-ри Чрезвычайнӑй тата Полномочнӑй Посолӗ.

Унӑн Превосходительствине Сомнер Уэллеса, С. Ш. А. государственнӑй секретарӗн обязанноçӗсене туса пыракана. Вашингтон.

Вашингтон, 1941 çулти августӑн 2-мӗш.

Сирӗн Превосходительство,

пулса иртнӗ калаçусем тӑрӑх, эпӗ хамӑн правительство ячӗпе пирӗн тивӗçлӗ çӗршывсен правительствисем хушшинче çакӑн çинчен тунӑ Килӗшӳ пирки çирӗплетме пултаратӑп: Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсемпе Советлӑ Социализмлӑ Республикӑсен Союзӗ хушшинчи суту-илӳ отношенийӗсем çинчен тунӑ Килӗшӳ, Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Мускаври Посолӗпе ССР Союзӗн Ютçӗршыв Ӗçӗсен Халӑх Комиссарӗ хушшинче 1937 çулти августӑн 4-мӗшӗнче улӑштарса илнӗ нотӑсенче çырса хунӑскер, ун çинчен Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Президенчӗ халӑха пӗлтернӗ тата ӑна ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ çирӗплетнӗ кун, 1937 çулти августӑн 6-мӗшӗнче, вӑя кӗнӗскер, 1938 çулти августӑн 5-мӗшӗнче, 1939 çулти августӑн 2-мӗшӗнче тата 1940 çулти августӑн 6-мӗшӗнче çӗнетсе срокне малалла тӑснӑскер — 1942 çулти августӑн 6-мӗшне çитиччен вӑйра юлать.

Çак килӗшӳ çинчен Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Президенчӗ халӑха пӗлтермелле тата ӑна ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ çирӗплетмелле.

Сирӗн Превосходительство, эпӗ Сире пысӑккӑн хисеплени çинчен çӗнӗрен шантарса каланисене йышӑнсамӑр.

Сомнер Уэллес, С. Ш. А. государственнӑй секретарӗн обязанноçӗсене туса пыраканӗ.

Унӑн Превосходительствине К. А. Уманскине, ССР Союзӗн США-ри Чрезвычайнӑй тата Полномочнӑй Посолне.

Вашингтон.

Вашингтон, 1941 çулти августӑн 2-мӗш.

Манӑн хаклӑ господин посол,

эпӗ Сире çакӑн çинчен хавасланса пӗлтеретӗп: Пӗрлешӳллӗ Штатсен Правительстви хӗçпӑшаллӑ агрессине хирӗç пыракан кӗрешӳре Совет Союзне çирӗплетес шутпа май пур таран экономикӑллӑ пулӑшу пама йышӑнчӗ. Çакӑн пек решени йышӑнасси вӑл — Пӗрлешӳллӗ Штатсен правительстви çакна ӗненсе тата шанса тӑнипе пулнӑ: Совет Союзӗ çеç мар, тата ытти мӗнпур халӑхсем те хӑрушлӑхсӑр тата никама пӑхӑнмасӑр пурӑнассине хӑратса тӑракан агрессор вӑрӑ-хурахла тапӑнса кӗнине Совет Союзӗ хӗçпӑшалпа хирӗç тӑрассине çирӗплетни Пӗрлешӳллӗ Штатсен государство оборонин интересӗсемпе килӗшӳллӗ пулса пырать.

Пӗрлешӳллӗ Штатсен Правительствин çак решенине май тата çӳлте пӗлтернӗ политикӑна ӗçре пурнӑçа кӗртсе пырас шутпа, Совет Союзӗн Правительстви, учрежденийӗсем тата агентствисем Совет Союзӗн государство оборонин нушисем валли васкавлӑ кирлӗ таварсемпе материалсем туянасси çинчен Пӗрлешӳллӗ Штатсенче заказсем вырнаçтарасси пирки панӑ сӗнӳсем çине Пӗрлешӳллӗ Штатсен Правительстви питех те туслӑн пӑхать, çавӑн пекех тата, çав таварсемпе материалсене хӑвӑрт хатӗрлесе тиесе яма пулӑшас шутпа, агрессине хирӗç кӗрешекен çӗршывсен заказӗсене пирвайхи черетпе пурнӑçа кӗртес принципсем тӑрӑх, çав заказсене приоритет парать (çав заказсене ытти заказсенчен маларах пурнӑçа кӗртет).

Совет Союзне экономикӑллӑ пулӑшу парассине çӑмӑллатас шутпа, государство департаменчӗ çавӑн пекех тата мӗн чухлӗ кирлӗ таран лицензисем парать, çав лицензисем Совет Союзӗн оборонине тӗреклетме кирлӗ таварсемпе материалсене сарлака номенклатурӑпа Совет Союзне турттарса кайма май параççӗ, çакна ӑна агрессине хирӗç тӑракан ытти çӗршывсене çав тӗллевсем валлиех кирлӗ çавнашкал таварсемпе материалсем тӑратмалли принципсем тӑрӑх тӑваççӗ.

Пӗрлешӳллӗ Штатсен Правительствин тивӗçлӗ влаçӗсем, эпӗ çӳлте кӑтартса панӑ решение пурнӑçа кӗртсе, Совет Союзӗн государство оборони валли кирлӗ таварсемпе материалсене Совет Союзне илсе çитерес ӗçе хӑвӑртлатас тӗллевсемпе Америка тинӗс транспорчӗн пур майӗсемпе усӑ курасси çинчен панӑ сӗнӳсем çине те ырӑ кӑмӑлпа пӑхаççӗ.

Манӑн хаклӑ господин Уманский, Сире хӗрӳллӗн хисеплекен — **Сомнер Уэллес,** США государственнӑй секретарӗн обязанноçӗсене туса тӑраканӗ.

ССР Союзӗн США-ри Чрезвычайнӑй тата Полномочнӑй Посолне К. А. Уманскине.

Вашингтон.

Вашингтон, 1941 çулти августӑн 2-мӗш.

Манӑн хаклӑ господин Государственнӑй секретарь.

Эпӗ паян Сирӗнтен илнӗ нотӑн содержанине хавасланса шута илетӗп, вӑл нотӑра Эсир мана çакӑн çинчен пӗлтеретӗр: хӗçпӑшаллӑ агрессине хирӗç кӗрешес ӗçре Совет Союзне тӗреклетес шутпа, Пӗрлешӳллӗ Штатсен Правительстви май пур таранах экономикӑллӑ пулӑшу пама йышӑнчӗ, те-

(Юлашки 4-мӗш страницӑра).

Совет Информаци Бюровӗнчен

(1941 çулти августӑн 5-мӗшӗнчи каçхи пӗлтерӳ)

Августӑн 5-мӗшӗнче пирӗн войскӑсем Смоленск, Коростень, Белая Церковь енӗсенче тата фронтӑн Эстонири участокӗнче противника хирӗç малалла кӗрешнӗ.

Фронтӑн ытти енӗсемпе участокӗсенче пысӑк çапӑçусемех пулман.

Пирӗн авиаци, çӗр çинчи войскӑсемпе пӗрле кӗрешсе, противникӑн мотомехчаçӗсене тата пехотине пыра-пыра çапнӑ, вӗсене пысӑк çухатусем кӳнӗ. Сывлӑшри çапӑçусенче тата аэродромсенче августӑн 4-мӗшӗнче нимӗçсен 53 самолетне пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗн авиаци 21 самолет пӗтнӗ.

* * *

Нимӗçсен «СС» ятлӑ пехотнӑй дивизине, Çурçӗр-Хӗвеланӑç енче çапӑçаканскерне, Хӗрлӗ Çарӑн чаçӗсем пысӑк çухату кӳнӗ. Çак дивизи пирӗн соединенисем çине атакӑлама темиçе хут хӑтланса пӑхнӑ. Кашни хутрах фашистсен колоннисене пысӑк çухатусем кӳрсе каялла хӑваласа янӑ. Фронт линине татса кӗме темиçе хут ӑнӑçсӑр хӑтланса пӑхнӑ хыççӑн, «СС» дивизи çапӑçу хирӗнче вилнӗ тата аманнӑ салтаксене 1.500 çынна яхӑн пӑрахса хӑварнӑ. Малтанлӑха палӑртнӑ тӑрӑх, фашистсен дивизийӗ 60 станковӑй тата çӑмӑл пулеметсем, тӗрлӗ калибрлӑ 12 оруди, 16 миномет тата 9 противотанковӑй оруди çухатса хӑварнӑ. Пирӗн чаçсем нумай салтаксене тыткӑна илнӗ.

* * *

Коростень енче совет войскисем вӑйлӑ контратака туса нимӗçсен пехотин полкне çӗмӗрсе тӑкнӑ. Фашистсен салтакӗсене 300 çынна ытла вӗлернӗ тата амантнӑ. Нумай салтаксемпе офицерсене, вӑл шутрах полк командирне те, тыткӑна илнӗ.

* * *

Нимӗçсен фашистла войскисем пысӑк çухатусем тӑваççӗ. Фронтӑн нумай участокӗсенче регулярнӑй войскӑсен пур резервисемпе те усӑ курса пӗтернӗ пирки, Германи çарӗн командованийӗ ватӑ резервистсене тата 16—17 çулти çамрӑксене çапӑçӑва кӗртсе ярать. Фронтӑн хӗвеланӑç енчи пӗр участокӗнче çапӑçура Берлинри юнкерсен училищин кӗçӗн класӗсенчи юнкерсем пулнӑ. Юнкерсем нумайӗшӗ Хӗрлӗ Çарӑн чаçӗсене тыткӑна парӑннӑ.

* * *

К. аэродромӗ çине вӗççе пынӑ вӑхӑтра фашистсен виçӗ самолечӗ лейтенант Привалов юлташӑн зенитнӑй батарейи çине бомбӑсем пӑрахма хӑтланнӑ. Самолетсем батарея çине 6 бомба пӑрахнӑ тата пулеметсенчен пенӗ. Нимӗççем аэродром çине пырса тапӑннине батарея боецӗсем питех те пултаруллӑн сирсе янӑ, пӗр гитлерла бомбардировщика персе ӳкернӗ, ытти самолетсем тарнӑ.

* * *

Хӗрлӗялавлӑ Балтий флотӗнчи Н-ски авиаэскадрильйӑн летчикӗсем тӑшмана питех те вӑйлӑн çапаççӗ. Летчик Тхакумачев сывлӑшри çапӑçусенче «Ю-88» маркӑллӑ 3 самолета персе ӳкернӗ. Эскадрильйӑн çар комиссарӗ Смирнов фашистсен эсминецӗ çине бомбӑсем пӑрахса ӑна пӗтерсе тӑкнӑ тата çар хатӗрӗсем тиенӗ транспорта шыва путарнӑ. Пӗр уйӑхран та сахалрах вӑхӑт хушшинче эскадрилья 11 «Юнкерса», 4 «Мессершмитта» пӗтерсе тӑкнӑ, противникӑн темиçе транспортне тата торпеднӑй катерӗсене шыва путарнӑ.

* * *

Боецсем валли çапӑçу условийӗсенче вӗри апат хатӗрлес тӗлӗшпе лайӑх ӗçленӗшӗн тата хӑйсем хӑюллӑхпа паттӑрлӑх кӑтартнӑшӑн кӗçӗн сержанта, старший повара Иконникова тата повар-красноармееца Зинина Н-ски полкӑн командованийӗ благодарность панӑ. Кӗçӗн сержант Иконников юлташ походнӑй кухньӑсен ӗçне питех те лайӑх организациленӗ пирки, боецсем малти позицисенче те вӑхӑтра тата яланах тутлӑ апат илеççӗ. Ыран августӑн пӗрремӗш тенӗ чух çӗрле кухньӑран инçех мар вырӑнта противник парашютистсен десантне антарса хӑварнӑ. Боецсемпе поварсем парашютистсен атакине пирӗн чаçсем пырса çитиччене чарса тӑнӑ. Иконников юлташпа красноармеец-повар Зинин юлташ штык вӗççӗн çапӑçнӑ чухне 4 диверсанта чиксе пӑрахнӑ.

* * *

Фашистсен 111-мӗш моторизованнӑй полкне çӗмӗрсе тӑкнӑ чухне тыткӑна илнӗ нимӗç салтакӗсен çумӗнче вӗсем киле ярса ӗлкӗреймен темиçе çырӑва тупнӑ. Пур çырусенче те тенӗ пекех сӑмах ывӑнса çитни çинчен тата питех те пысӑк йывӑрлӑхсем çинчен пырать, çав йывӑрлӑхсемпе Германи салтакӗсем хӗвелтухӑç фронтӗнче час-часах тӗл пулаççӗ. Ефрейтор Фриц Штайне хӑйӗн арӑмӗ патне çапла çырать: «Вырӑссемпе вӑрçма йывӑр. Хӗрлӗ Çар пирӗннинчен пӗртте кая мар техникӑпа хӗçпӑшалланнӑ. Артиллерирен персе тӑрасси час-часах сӗм çӗрлеччченех пырать. Икшер-виçшер талӑк пирӗн рота боеприпассемсӗр тата çимеллисемсӗр ларать». Салтак Килле хӑйӗн тӑванне çапла пӗлтерет: «Дивизин пысӑк çухатусем пулаççӗ. Паян разведкӑран 45 салтак таврӑнмарӗç. Ӗнер хӗрлисен 6 бомбардировщикӗ пирӗн çине 12 хут вӗçе-вӗçе килчӗ. Пуçран пӗр шухӑш тухмасть—хӑçан пӗтӗ ку вӑрçӑ». Салтак Генрих Бухнер çапла çырать: «Пирӗн çине питех те пысӑк йывӑрлӑхсем ӳкрӗç. Пирӗн ротӑри салтаксенчен нумайӗшӗ малтанхи икӗ çапӑçура вилсе пӗтрӗç». Салтак Ганс Нейман арӑмне çапла пӗлтерет: «Гильда, пирӗн дивизие кӗçех урӑххи улӑштарассине шанатпӑр, мӗншӗн тесен çак питех те хӑрушӑ кӗрешӗве чӑтса тӑма никам та пултараяс çук». Нимӗçсен салтакӗсемпе офицерӗсем хӑйсен çырӑвӗсемпе пӗрле завещанисем ярса параççӗ. Лейтенант Освальд Беллинг хӑйӗн арӑмне Амалие çапла çырать: «Эпӗ малтанах туятӑп, эпӗ сирӗн пата урӑх таврӑнас çук тата эпир урӑх нихӑçан та пӗр-пӗрне кураймӑпӑр. Мана вӗлерсен, эсӗ Карлпа пӗрле пенси илӗн. Пенсин виççӗмӗш пайне йӑмӑка Маргаритӑна парӑр».

* * *

Фронтӑн çурçӗр-хӗвеланӑç енчи участокра В. ялӗ патӗнче нимӗçсем икӗ аманнӑ красноармееца тыткӑна илнӗ. Вӗсенчен пӗрне фашистсем персе вӗлернӗ, иккӗмӗшне вара чӗрӗллех çунтарса янӑ. Çурçӗр фронтӗнче белофинсем икӗ урине те амантнӑ воентехника Ладонина тыткӑна илнӗ. Шюцкоровецсем унӑн питне бритвӑпа касса пӗтернӗ, куçӗсене шӑтарнӑ тата нумай çӗрте çӗçӗпе чикнӗ. Ладонин юлташӑн касса-чиксе пӗтернӗ ӳтне красноармеецсем пӗр çурт чӑланӗнче тупнӑ, вӑл çуртра белофинсен батальонӗн канцелярийӗ пулнӑ.

* * *

Норвегире партизансем нимӗçсене хирӗç кӗрешесси ытларах та ытларах сарӑлса пырать. Нимӗççем Англи авиацийӗ тапӑнасран хӑраса çыраносенче тӑвакан укрепленисене хирӗç партизансем ӑнӑçлӑн кӗрешеççӗ. Фитьяр, Асквольл тата Гулен хулисенче халӗ кӑна туса лартнӑ наблюдательнӑй постсене тата боеприпассен склачӗсене партизансем взрыв туса сирпӗтсе янӑ, пӗр зенитнӑй батарейӑна пӗтерсе тӑкнӑ. Фитьяр, Асквольл тата Гулен хулисенче пулнӑ взрыва тӑвакансене тупса панӑ çынна Германи влаçӗсем 10 пин крон парне пама пулнӑ.

* * *

Советӑн хӑюллӑ партизанӗсем фашистла оккупантсене кӑнтӑрла та, çӗрле те канӑç памаççӗ. Л. районӗнче партизансен «Смерть фашизму» ятлӑ отрячӗ нимӗçсен С. юханшывӗ урлӑ кӗпер хывакан сапернӑй роти çине çӗрле кӗтмен çӗртен тапӑннӑ. Кӗтмен çӗртен тапӑнса ротӑна пӗтерсе тӑкнӑ. Т. юлташ ертсе пыракан партизансен отрячӗ нимӗçсен медикамент тиенӗ транспортне ярса илнӗ. «За родину» ятлӑ отрядри колхозниксем, оккупациленӗ П. хули патӗнче кӗрешнӗ чухне, 6 кун хушшинче фашистсен продовольстви тиенӗ икӗ обозне, горючисен 6 цистернине пӗтерсе тӑкнӑ тата аманнӑ 14 красноармееца тыткӑнран хӑтарнӑ.

Партизансен «Ворошиловец» ятлӑ утлӑ отрячӗ З. ялӗ патӗнче румынсен пехотнӑй чаçӗ çине хӑюллӑн тапӑннӑ. Партизансем гранатӑсем пӑрахнӑ, 50 салтака хӗçпе касса пӗтернӗ тата румынсен чаçӗн ялавне тытса илнӗ.

Ялти кооперативӑн председателӗ Г. юлташ ертсе пыракан партизансен отрячӗ вӑрманта нимӗçсен горючи складне тупса палӑртнӑ. Склад ӑçта вырнаçса тӑни çинчен партизансем Н-ски авиачасть командирне майор Хлынова пӗлтернӗ. Çав кунах совет бомбардировщикӗ фашистсен бензинохранилищине взрыв туса сирпӗтсе янӑ.

Хӗрлӗ Çар боецӗсем патне парнесем яраççӗ

Кив-Эпеçри (Первомайски р.) Сталин ячӗпе тӑракан колхоз членӗсем Хӗрлӗ Çар боецӗсем патне парнесем яма 500 тенкӗ укçа пухнӑ.

Ӗççынни депутачӗсен райсовет исполкомӗнче ӗçлекенсем действующи арминчи боецсем патне 620 тенкӗлӗх парне ярса панӑ.

В. ДАВЫДОВ.

Кашни 400 тенкӗлӗх облигацисем панӑ

КӲКЕÇ. Районри хаçат редакцинче тата типографинче ӗçлекенсем çӗршыв оборонин фондне пӗр кунхи ӗç укçине панипе лӑпланса ларма килӗшмен. Августӑн 5-мӗшӗнче вӗсем кашниех 400 тенкӗлӗх облигацине оборона фондне пама пулчӗç. Çак кунах облигацисене 1630 тенкӗлӗх перекет кассине кайса пачӗç.

П. НИКИТИН.

Совет Информаци Бюровĕнчен

(1941 çулти августăн 6-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерў)

Августăн 6-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем Холм, Смоленск, Белая Церковь енĕсенче тата фронтăн Эстонири участокĕнче çĕрĕпех противника хирĕç çапăçнă.

Фронтăн ытти енĕсемпе участокĕсенче пысăк çапăçусемех пулман.

Балти тинĕсĕнче пирĕн подводнăй лодка противникăн войскăсемпе вооружени тиенĕ транспортне путарнă.

Пирĕн авиаци противникăн мотомехчаçĕсем, пехоти, артиллерийĕ çине тата унăн аэродромĕсенчи авиацийĕ çине пыра-пыра тапăннă.

* * *

В. местечко çывăхĕнче Гвоздев капитанăн батальонĕ оборонăн малти хĕрринчи позицине йышăннă. Ăстан пытанса выртса, батальон боецĕсем нимĕç разведкине тыла кĕрсе кайма май панă. Тăшман разведчикĕсем совет войскисене тĕл пулман, вĕсем каялла таврăннă. Часах фашистсен отрячĕ пырса çитнĕ. Гвоздев капитанăн батальонĕ, юнашар вырнаçса тăракан Н-скиç стрелковăй полкăн пĕр подразделенийĕпе çыхăнса, нимĕçсене вăрттăн хупăрласа илнĕ те противник çине умран тата флангсенчен сасартăк пеме пуçланă. Красноармеецсем кĕтмен çĕртен тапăннипе фашистсем хушшинче паника пуçланса кайнă. Нимĕçсем мотоциклсемпе хĕçпăшалсене пăрахса тарнă. Штыксемпе хăвăрт та хăватлăн атакăласа фашистсен отрядне йăлтах аркатса тăкнă. Çак çапăçура нимĕçсен 300 салтака яхăн вилсе тата аманса пĕтнĕ. Салтаксемпе офицерсем 150 çын тыткăна парăннă. 30 танкетка, 60 мотоцикл тата хĕçпăшалсем нумай туртса илнĕ.

* * *

Красноармеец-артиллерист Бекенин подразделени командирĕ вилнĕ хыççăн подразделени командованине хăйĕн çине илнĕ те, минометсенчен перессине питех те чаплăн ертсе пынă. Бекенин юлташ ертсе пыракан 19 красноармеец, минометсемпе, икĕ станковăй пулеметпа тата пĕр ручной пулеметпа хĕçпăшалланнăскерсем, Румыни салтакĕсене 150 çынна ытла пирĕн позицисем патĕнчен хăваласа янă. Çапăçу хирне противникăн вилнĕ тата аманнă вуншар салтакĕсем выртса юлнă.

* * *

Советăн Н-ски авиасоединенийĕнчи тинĕс летчикĕсем белофинсен Н. ятлă порчĕ çине бомбăсем пăрахнă. Бомбăсем çурăлнипе транспортсем çинче тата порт сооруженийĕсенче пысăк пушарсем тухнă. Бомба тĕл пырса ўкнипе белофинсен пĕр транспортне путарнă.

* * *

Денисов юлташăн командинчи совет истребителĕсен звени И. хулин районĕнче фашистла самолета курнă, çав самолет противника артиллерирен ăçталла пемеллине кăтартса тăнă пулнă. Совет летчикĕсем тăшман самолетне атакăласа, ăна çунтарса янă. Персе çĕмĕрнĕ самолетăн экипажĕ парашютпа сикме хăтланнă, анчах ăнăçсăр пулнă: летчикпа стрелок хăйсен парашючĕсемпе çунакан самолетран сакланса ларнă та, самолечĕпе пĕрлех çĕре тăрса аннă.

* * *

Оккупациленĕ Польшăн хулисенче фашистла штурмовиксемпе нимĕç чиновникĕсене вĕлерни тĕслĕхсем часчасах пулма пуçланă. Çак кунсенче Лодзь хулинче штурмовой отряд командирĕн виллине тупнă, унăн кăкри çине çакăн пек çырнă хут тирсе лартнă: «Совет Союзĕпе Польша хушшинче тунă килĕшў вăя кĕчĕ». Гдыня хулинче пиллĕк кун хушшинчех 8 штурмовик вăрттăн çухалнă. Вĕсен виллисене хула тулашĕнче çул хĕрринчи канавра тупнă. Польшăри Гнезно тата Вжесня хулисем хушшинчи çул çинче вырăнти хресченсем автомашинăна тытса чарнă, унта халăхран налог пухас тĕллĕвпе ĕçлекен агентсем ларса пынă пулнă, хресченсем вăл агентсене пурне те вĕлернĕ. Аркатса тăкнă автомашина кузовĕ çине поляк патриочĕсем мелпа: «Поляк халăхне çаратакансене вилĕм», тесе çырса хунă.

* * *

Совет Белоруссийĕн нимĕç фашисчĕсен войскисем тытса илнĕ районĕсенче çĕршер партизанла отрядсем кĕрешеççĕ. Партизансем тăшмана сисĕнмеллех пыра-пыра çапаççĕ. К. ятлă ял районĕнче Б. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ нимĕç дивизийĕн штабĕ çине тапăннă та, оперативлă документсем туртса илнĕ. Фашистсен штабра пулнă генералне тата ытти офицерĕсене вĕлернĕ. К. юлташ командир пулса ертсе пыракан отряд çĕрлехи çапăçура нимĕçсен 150 салтакне пĕтерсе тăкнă. Н. юлташ командир пулса ертсе пыракан отряд П. юханшывĕ урлă хывнă кĕпере взрыв туса аркатса тăкнă тата нимĕçсен колонни çине пулеметсенчен пенĕ. Противник пысăк çухатусем тунă. Пинск партизанĕсен отрячĕ вăрманта фашистсен подразделенине пĕтерсе тăкнă.

* * *

Апат-çимĕç промышленноçĕнчи работниксен нумай пинлĕ отрячĕ, Хĕрлĕ Çар тата çĕршыв валли продукци ытларах пама тăрăшса, хальхи вăхăтра икĕ хут тата виçĕ хут ытларах вăй кăларса ĕçлет. Сталинградри консерва завочĕн коллективĕ ĕç тухăçлăхне нумай ўстернĕ. Заводри работница Дубинина юлташ нормăна 280 процент тултарать, Зюзиков тата Дьяков юлташсем сменăри задание 300 процент тултараççĕ. Попов утравĕ çинчи пулă комбиначĕн работникĕсем Пронина, Редина, Носова, Вязова, Акименко тата ытти юлташсем сменăри задание 220—270-шер процент тултараççĕ. Усть-Баргузински консервăсем тăвакан завод коллективĕ июль уйăхĕнче продукци иртнĕ уйăхсенче панинчен виçĕ хут нумайрах туса панă. Вăл ĕнтĕ çулталăк планне тултарнă, кăçалхи çул вĕçлениччен çулталăк программин 150 процентĕ чухлĕ татах продукци пама пулнă. Хусанти сага завочĕн коллективĕ пĕр рабочи пуçне кулленех ĕçлесе кăлармалли вăтам нормăна вăрçă пынă вăхăтра икĕ хут ўстернĕ. Атăл çинчи нимĕçсен республикинчи Энгельсри аш-какай комбиначĕ производство планне кашни кунах вăтамран 217 процент тултарать. Бельцерски кантонри «Спартак» çу заводне ремонт тума шутласа чарса лартнă пулнă. План тăрăх ремонт ĕçне 30 кун хушшинче туса пĕтермелле пулнă. Коллектив стахановла ĕçленине пула, ремонта 12 кун хушшинче туса пĕтернĕ.

Августăн 5-мĕшпе 6-мĕш хушшинче çĕрле нимĕç самолечĕсем Мускав çине вĕçсе пыни

Августăн 5-мĕшпе 6-мĕш хушшинче çĕрле нимĕç самолечĕсен темиçе эшелонĕ Мускав çине вĕçсе пыма хăтланнă. Хула çине пĕчченшер самолетсем кăна вĕçсе пынă, ыттисем, пирĕн çĕрлехи истребительсемпе зенитнăй артиллери персе сапаласа янă пирки, хăйсен бомбисене Мускавран инçетри вырăнсене ним йĕркесĕр пăрахса хăварнă. Мускавра пушарсем пулман, пурăнмалли темиçе пысăк мар çурта çĕмĕрнĕ. Çар объекчĕсене сиен кўмен. Нимĕçсен 5 самолетне персе антарнă. Пирĕн авиацин çухатусем пулман.

Белорусси партизанĕсен хăюллă ĕçĕсем

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ, августăн 4-мĕш. Тăшман тылĕнче партизанла кĕрешў анлăн та анлăн сарăлса пырать. Çамрăксем, стариксем, хĕçпăшал тытма пултаракансем пурте партизансен ретне тăраççĕ. Вĕсем хăйсен хăюллă ĕçĕсемпе фашистсене çав териех хăратса çитернĕ, бандитсем вăрман патне малтан ун çине пулеметсемпе артиллерирен персе тăнă хыççăн кăна çывхараççĕ.

Тăшманран туртса илнĕ винтовкăсемпе, пулеметсемпе, гранатăсемпе, тепĕр чухне тата танксемпе (вĕсене нумай пулмасть колхозник-трактористсем пулнă çынсем тытса лыраççĕ) хĕçпăшалланнă партизансен отрячĕсем шыв урлă каçмалли вырăнсене çĕмĕрсе тăкаççĕ, вĕсем обозсене пĕтереççĕ, базăсемпе складсене çунтарса яраççĕ кăна мар, тата вĕсем тăшманăн пысăк чаçĕсене те çĕмĕрсе, пĕтерсе тăкаççĕ.

Сăмахран, В. ялĕ çывăхĕнче К. юлташ ертсе пыракан лайăх хĕçпăшалланнă 400 çынлă партизансен отрячĕ фашистла войскăсен строевой чаçне пĕтерсе тăкнă, тăшмана Б. хули патне хăваласа янă. Партизансен отрячĕ икĕ танк, виçĕ бронемашина, 15 грузовик, боеприпассем тата çар снаряжени туртса илнĕ.

Партизансем çыхăнăва йĕркеленĕ. Вĕсем пур çĕрте те сике-сике тухаççĕ, кĕтмен çĕртен çисĕм пек хăвăртлăхпа тăшман войскисене арпаштарса яраççĕ, противник ретĕнче паника пуçланса каять.

З. районĕнче Г. юлташ ертсе пыракан партизансен отрядне инçе мар вăрманта тăшман бригадин штабĕ вырнаçса тăни çинчен пĕлтернĕ. Пирĕн пĕр чаçпе çыхăннă, тапăнма тĕплĕн план тунă хыççăн, партизансем тăшман штабне хупăрласа илнĕ те, каçхине ун çине тапăннă.

Тăшмана йăлтах пĕтерсе тăкнă. Икĕ мотоциклист кăна тарнă. Фашистла 80 вăрă-хурах—салтаксемпе офицерсем—вĕсем хушшинче пĕр генерал пулнă—Белорусси вăрманĕнче хăйсене валли вилĕм тупнă. Партизансем 14 бронемашина, 14 грузовик пĕтерсе тăкнă, çар снаряженисене, штабри документсене тытса илнĕ. Вĕлернĕ генералăн сумкинче вĕсем генерал гитлерла бандитсене валеçсе пама илсе пынă йышлă хĕрессем тупнă.

Пирĕн çĕр тăшмана курайманлăхпа ылханса çунать. Пирĕн çулсем çинче, пирĕн вăрмансенче тата ялсенче ылханлă фашистсене нимĕнле каçару та пулман, пулас та çук,—тесе калаççĕ Белорусси партизанĕсем. Çаплах калать Белоруссин мĕнпур халăхĕ.

К. КОМАНОВ.

(ТАСС спецкорĕ).

Оборона фондне вăйлатасси—кашни колхозникăн хисеплĕ ĕçĕ

Отечественнăй вăрçă кунĕсенче эпир, Хĕрлĕ Чутай районĕнчи Питĕркасси ялсоветĕнчи Калинин ячĕпе тăракан колхоз членĕсем, хамăрăн тăван çĕршыва сыхлама, Германи фашизмне çĕмĕрсе тăкма пĕр çын пек пулса тăтăмăр. Эпир хамăрăн тăван çĕршыва мĕн кирлĕ — çавна йăлтах пама, кирлĕ пулсан пурнăçа пама та хатĕр. Юн ĕçекен фашистсем — çирĕммĕш ĕмĕрти çынçиенсем пирĕн хуласемпе ялсем çине тапăнса кĕчĕç. Вĕсем пирĕн тăван çĕршыва, пирĕн çĕре туртса илесшĕн, пирĕн çĕршыври халăхсене пусмăр айне тăвасшăн, Совет Союзĕнчи ĕççыннисен паттăрла кĕрешсе тунă пурлăха туртса илесшĕн. Фашизм ĕççыннисене мĕн панине эпир питĕ лайăх пĕлетпĕр. Фашизм — вăл ĕççыннисен чи усал тăшманĕ, фашизм — вăл правасăрлăх, выçлăх, чуралăх, вăл культурлăха пĕтерекен тискерлĕх.

Пирĕн вăй, Хĕрлĕ Çарăн, Тинĕс-Çар Флочĕн вăйĕ хăватлине эпир пĕлетпĕр. Çавăн пекех пирĕн хамăрăн тăван çĕршыв умĕнчи обязанноçсене те лайăх пĕлетпĕр, Сталин юлташ ертсе пынипе фашистла бандăсене çĕмĕрсе пĕтерессе шанса тăратпăр. Çавăнпа та хамăрăн çĕршыв оборонине тĕреклетме мĕн кирлĕ — çавна пама хатĕр тăратпăр.

Паян эпир оборона фондне 6105 тенкĕ укçа, 500 грамм кĕмĕл, 30 центнер тимĕр-тăмăр, 10 центнер утă, Хĕрлĕ Çара панă виçĕ лашашăн илмелли укçана патăмăр.

Колхоз правлени председателĕ
А. ШУЛАЕВ.

Бригадирсем:
КИТАЕВ, САЛАЙКИН.

Колхозниксем:
ЧАБАЙКИН, ФОНДЕРКИН, ГАВРИЛОВ, ИНДЕРКИНА, САЛАЙКИН.

Пуçламĕш парторганизаци секретарĕ **ДЕРСТУГАНОВ.**

Оборона фончĕ валли

ÇĔМĔРЛЕ, августăн 5-мĕш. (**Хамăр корр. телефонпа**). Районри колхозсем çĕршыв оборонин çирĕп фондне тăвас ĕçе анлăн хутшăнаççĕ. Ку ыйтупа колхозсенче нумай çынлă митингсем тата пухусем пулса иртеççĕ. Колхозсем Хĕрлĕ Çара ĕçленипе кăна мар, тата ытти майсемпе те активлăн пулăшаççĕ. Турханти «Комбинат» колхоз оборона фондне 250 центер тĕштырă, 10 пуç сурăх, 30 чăхă, 100 килограмм çу, 1000 штука çăмарта тата 5 пин тенкĕ укçа пачĕ. Уйрăм колхозниксенчен Алексей Тарханов, Александр Спиркин, Сорокин юлташсем оборона фондне кашниех пĕрер пуç сурăх, Маймасовпа Кузьмин юлташсем 100-шер килограмм тĕштырă пачĕç. Вĕсен примерĕ тăрăх ытти колхозсем те оборона фондне тĕштырă, аш-какай, сĕт-çу пама пуçларĕç.

Çак кунсенче «XIV лет Октября» колхозра колхозниксен пĕрлехи пухăвĕ пулса иртрĕ. Колхозниксем пĕр çын пек пулса Хĕрлĕ Çара тĕштырă, аш-какай, сĕт-çу, укçа-тенкĕ парса пулăшма пулчĕç. Паянхи куна, малтанлăха шутланă тăрăх, вĕсем 270 литр сĕт, 280 штука çăмарта, 203 килограмм тырă тата ытти продуктсем панă.

Колхозниксем оборона фончĕ тăваççĕ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Районри колхозниксемпе служащисем оборона фончĕ тăвас ĕçе активлăн хутшăнаççĕ. Райуполнаркомзагра ĕçлекенсем кашни уйăхра пĕр кунхи ĕç укçине оборона фондне пама йышăнчĕç. Вĕсем пĕр кун хушшинче 150 тенкĕ укçан пухса пачĕç. Вăл шутран Воробьев юлташ 50 тенкĕ панă.

Эткерти «Новая жизнь» колхозра оборона фончĕ валли пĕр гектар ыраш уйăрнă. Çавăн пекех «Красный борец» колхоз членĕсем те оборона фончĕ валли 3 гектар ыраш уйăрнă.

2-мĕш колхоз театрĕнче ĕçлекенсем оборона фондне валли 1120 тенкĕ укçан тата 3000 тенкĕ заем облигацийĕсем панă. Ермаков юлташ 100 тенкĕ укçан тата 100 тенкĕ заем облигаци, Самарин 50 тенкĕ укçан тата 400 тенкĕ заем облигацийĕ пачĕç.

П. АРХИПОВ.

Тырпула чи кĕске срокра тата пĕр тăккаламасăр пухса кĕртер!

КАÇАЛĂК УМĔНЧЕ

Çанталăк уяр, тўлек. Сарă хĕвел çĕр çумĕнчен уйăрălma ĕлкĕреймен-ха. Паваркасси ялсоветĕнчи Елўкасси ялçыннисем ыйхăран тахçанах вăраннă. Хĕрарăмсем килхушшинче ĕне сăваççĕ, хăшĕсем шыв ăсма çăл патнелле утаççĕ, хăшĕсем кĕтў яраççĕ, пĕчĕк ача пуррисем хăйсен ачисене яслĕне леçеççĕ.

Хĕвел савăнăçлăн кулса тухрĕ. Килхушшинчи ĕçсене пуçтарса ирхи апат çинĕ хыççăн, колхозниксемпе колхозницăсем тата подростоксем бригадирсем патне пухăнчĕç. Вĕсен пурин те хулпуççи çинче çивĕч çурла çакăнса тăрать, аллисенче хулăм тутăр, хăшĕсен ăшă кĕпе е сăхман.

Бригадирсем бригадăри колхозниксемпе хĕрўллĕ калаçу пуçларĕç. Ырми-канми ĕçлесе ыраша кĕске вăхăтра пĕр тăкаксăр пухса кĕртесси çинчен калаçрĕç. Виçĕ бригадир хăйсен колхозникĕсемпе пĕрле виçĕ еннелле саланчĕç. Ял çумĕнчи çырма урлă каçрĕç те, сăрталла тăсăлса хăпаракан ыраш пусси хĕррине каçалăк умне пырса тăчĕç.

Ыраш пур çĕрте те пĕр пек пулса çитеймен-ха. Хăшпĕр çĕрте симĕсрех. Пĕр пек шураласса кĕтсе ларсан, маларах пулнă ыраш тăкăнма та пултарать. Колхозниксемпе колхозницăсем пĕр пĕрчĕне те хире пăрахса хăварасшăн мар. Мĕншĕн тесен, пĕр пĕрчĕрен пин пĕрчĕ пулать. Кашни пĕрчи колхозăн, тăван çĕршывăн пурлăхĕ.

Çакна колхозниксемпе колхозницăсем аван ăнланаççĕ. Çавăнпа та вĕсем паян хĕвел тухнă-тухманах хире ыраша суйласа вырма тухрĕç.

Каçалăк умĕнче хĕрў ĕç пуçланчĕ. Ваттисемпе çамрăккисем те, арçынсемпе хĕрарăмсем те ыраш выраççĕ. Ывăç хыççăн ывăç тулать, кĕлте хыççăн кĕлте çыхăнать, тĕм хыççăн тĕм выртса юлать. Колхозниксемпе колхозницăсем тата подростоксем хăвăрт ĕçлеççĕ, каçалăк катăлсах пырать.

— Ĕçлеме пултараканнисем пурте хире тухрĕç, лайăх ĕçлеççĕ,—теççĕ савăннипе И. Семенов, М. Сергеев тата П. Данилов бригадирсем.

Кăнтăрла çитрĕ. Пурте çурласене тĕм çине лартса столовăя апат çиме утрĕç. Кунта кашни бригадăн хăйĕн столовăй пур. Кашни столовăйрах апата тутлă пĕçерме пĕлекен ăста поварсем ĕçлеççĕ. Акă, 3-мĕш бригадăн столовăйĕнче Анастасия Степанова колхозница ĕçлет. Унăн упăшки фронтра. Вăл апат-çимĕçе яланах тутлă пĕçерет.

Апат çинĕ хыççăн, ача амăшĕсем, хăйсен ачисем патне яслĕне кайрĕç. Яслĕре 57 ача. Вĕсем унта тутă пурăнаççĕ. Вăхăта та савăнăçлă ирттереççĕ. Вылямалли япаласем çителĕклĕ.

Кăнтăрлахи апат çисе каннă хыççăн, каллех ыраш вырма тухрĕç. Каçалăк умĕнче стахановла ĕçлесе пĕр кун хушшинче 7 гектар ыраш вырчĕç. Уйрăмăнах П. Ефремова, С. Алюкова, Ф. Михайлова, Л. Алексеева, Николаева, Н. Казакова, М. Андреева т. ыт. те аван ĕçлерĕç. Вĕсем кулленхи нормăсене 170—200 процент таран тултарчĕç.

— Уборкăна кăçал лайăх хатĕрленнипе кĕтсе илтĕмĕр. 163,57 гектар çинчи ыраша кĕске вăхăтра вырса пуçтарассишĕн кĕрешетпĕр. Малтан вырса çапнă пахалăхлă ыраша государствăна леçсе паратпăр. Пирĕн çĕнĕ тырă тăшмана хăвăртрах çапса аркатма пулăштăр,—тет Елўкассинчи «Красный флот» колхоз председателĕ Осипов юлташ.

Чурачăкри «Броневик» колхозăн çĕр нумай. Ыраш вырмалли лаптăк 272 гектар. Ĕçлеме пултараканнисем пĕтĕмпе те 249 çын çеç. Вĕсенчен хĕрарăмсемпе подростоксем 200 çын. Кунта кашни çынăн пĕр гектар ытла ыраш вырмалла.

Ыраш талккишпех пулса çитессе кĕтсе ларсан, вырса пĕтериччен çурри ытла юхса тухма пултарать. Çитменнине тата çуртыррисем те шуралма хăтланаççĕ. Ыраш вырас ĕçе хăвăртлатмалла.

Çакна шута илсе «Броневик» колхоз членĕсем ыраш вырма июлĕн 31-мĕшĕнче тытăнчĕç. Ĕçлеме пултаракан колхозниксемпе колхозницăсем тата подростоксем пурте каçалăк умне тăчĕç. Хĕрўллĕ ĕçлерĕç. Пĕр кун хушшинче 4 бригада 5 гектар лаптăк çинчи ыраша вырса çĕмел турĕ.

— Манăн бригадăра ĕçлеме пултараканнисем 64 çын. Ыраш вырма 2 çын çеç тухман. Паянхи пекех организованно тухса лайăх ĕçлесен, ыраша чи кĕске срокра вырса пĕтеретпĕр,—тет савăнăçлăн 3-мĕш бригадăн бригадирĕ А. Варламов юлташ.

* * *

Çĕрпўелĕнчи «Вучах» колхозăн ыраш симĕсрех. Паян-ыран вырма май килмест. Çапах та «Вучах» колхоз членĕсем ĕççĕр ларасшăн мар. Вĕсем ĕçлесшĕн. Ачасем те ĕçлесшĕн. Июлĕн 31-мĕшĕнче, ахаль лариччен тесе, «Вучах» колхоз ачисем, Чурачăкри вăтам шкулта вĕренекен ачасем, 20 ача «Броневик» колхозăн ырашне вырма тухрĕç. Вĕсем çур куна яхăн ĕçлесе «Броневик» колхоза пĕр гектар ытла ыраш вырса пачĕç.

ГР. ПЕТРОВ.
(Хамăр корр.).

Çĕрпў.

Малтанхи кун

КОМСОМОЛЬСКОЕ. «Сормово» колхозăн уйхирĕнче ыраш пулса çитнĕ. Июлĕн 31-мĕшĕнче ирхине колхозниксемпе колхозницăсем тырă вырма кайма пухăнчĕç. Ял хаваслă сасăпа янăрать. Колхозниксемпе колхозницăсем пĕр-пĕринпе хаваслăн калаçаççĕ.

— Ирех тухман пулин те нормăна тултарасчĕ-ха, — тесе пырать А. Кашина.

— Манăн та каях юлас марччĕ,—тет А. Ильина.

Тырă вырмалли участока çитрĕç. Каçалăк уçăлчĕ. «Пуçланине çын куртăр, пĕтернине ан систĕр», — теççĕ ватă колхозниксем.

Паян колхозниксем çурлапа выраççĕ-ха, машинăсемпе ĕçлемеллĕх пулса çитнĕ пысăк лаптăксем çукрах-ха. Колхозăн 4 жнейка, пурте юсавлă.

Кăнтăрла çитрĕ. Столовăй колхозниксене апата йыхăрать. Колхозниксем апатланчĕç. Трахработница колхозниксене хаçат вуласа пачĕ. Тимлĕн итлерĕç ăна. Тырă вырма тухнă ятпа ятарласа стена хаçачĕ кăларчĕç. Унта уборкăри стахановецсен ĕçĕсене кăтартса панă.

Каннă хыççăн каллех хĕрў ĕç пуçланчĕ. Каç пулчĕ. Кам мĕнчухлĕ ĕçленине тĕрĕслерĕç. Кĕлтесене пухса çĕмеле хыврĕç. Малтанхи кунах, уя ир тухман пулин те, нормăна ытлашшипех тултарнисем пурри палăрчĕ. А. Кашина колхозница хăйĕн сăмахне пурнăçланă. Вăл 250 кĕлте вырăнне 345 кĕлте вырнă, нормăна 124 процент тултарнă. А. Ильина тата Е. Шемякина колхозницăсем те ĕç нормине ытлашшипех пурнăçларĕç.

Н. ВИНОГРАДОВ.

Ыраш вырнă çĕрте

КОМСОМОЛЬСКОЕ. (**Телефон тăрăх**). Районра пур колхозсем те массăллă уборкăна тухрĕç. Августăн 4-мĕш тĕлне 1136 гектар вырнă. Колхозниксем хастарлăн ĕçлеççĕ.

«Правда» колхозра уборкăн малтанхи кунĕнчех 309 çын ĕçе тухрĕ. Хĕрўллĕ ĕçрен ватă колхозниксем те юлмаççĕ. 77 çулхи колхозница М. Кириллова колхозри столовăй валли çăкăр пĕçерет пулин те, кашни кунах хире тухса, 250—260 кĕлте вырса кĕрет. Вăл çĕрле те, ытти колхозниксемпе пĕрле, тырă вырма юлать.

«Хунав» колхоз та пĕтĕм вăя хурса уборкăна чи кĕске срокра, пысăк пахалăхпа ирттерессишĕн тăрăшать. Августăн 5-мĕш тĕлне ыраш вырмалли лаптăкран 70 процентне вырнă та ĕнтĕ. Августăн 7-мĕшĕнче пĕтĕмпех вырса пĕтерме шутлать.

Ку колхозри колхозница Н. Соловьева кулленех 200 кĕлте вырас вырăнне 440, Жукова 505, аллă çултан иртнĕ колхозница М. Мохмутова 400 кĕлте вырать.

Çапла вара нумайĕш колхозниксем кунне 3—5 ĕçкунĕ ĕçлесе илеççĕ.

Районра 46 колхозра ача ясли уçнă. 41 колхозра столовăй организациленĕ.

Уборкăна йĕркеллĕ тухнă

ЭЛЕК, августăн 6-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Районри хăшпĕр колхозсем: Юманлăхри Буденный ячĕпе тăракан, Нўретри Ворошилов ячĕпе тăракан, Тимĕрçкассинчи «Прожектор», Янкурасри «Звезда» колхозсем августăн 3—4-мĕшĕсенче тырă вырма тухнă. Августăн 5-мĕшĕнче пур колхозсенче те уборкăна тытăннă.

Тырă вырнă çĕрте колхозниксемпе колхозницăсем ăмăртса, пысăк хастарлăхпа ĕçлеççĕ. Тимĕрçкассинчи «Прожектор» колхозра Анастасия Курмашевăпа Парасковья Николаева звенисем пĕр-пĕринпе ăмăртăва тухнă. кулленхи нормăна тултарса пыраççĕ. Колхозница Акулина Герасимова кулленхи нормăна 130 процент тултарать, кунне 3-шер ĕçкунĕ тăвать.

Нўретри Ворошилов ячĕпе тăракан колхозра Павел Кузьминпа Кирилл Васильев машиноведсем ĕç нормисене 110 процент тултараççĕ.

Юманлăхри Буденный ячĕпе тăракан колхозра та уборка ĕçĕ организованно пырать. 59 çулхи колхозница Е. Волкова норма тăрăх 0,10 гектар вырăнне 0,13 гектар вырать. И. Ивановăпа В. Игнатьев та ĕç нормине ытлашшипех тултарса ĕçлеççĕ.

Уборкăна кĕске срокра ирттерес ĕçре çитменлĕхсем те пур-ха. Хăшпĕр колхоз руководителĕсем, сăмахран, «Серп и молот», Киров ячĕпе тăракан тата «Большевик» колхозсен председателĕсем, ыраш симĕс-ха тесе, тырă вырма тухмасăр тăраççĕ. Çак колхозсем иртнĕ çулта та кая юлса пынă, вĕсен тырă уя тăкăнса юлни те пулнă. Анчах, çапла пулин те, иртнĕ çулхи йăнăшсенчен вĕсем хăйсене валли тивĕçлĕ урок туман.

А. ВОЛКОВ.

Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ.

Пысăк хастарлăхпа

ОКТЯБРЬСКОЕ. Чăнкассинчи Калинин ячĕпе тăракан колхоз ыраш вырать. Паянхи куна 48 гектар вырнă та ĕнтĕ. Колхозниксем уборкăн малтанхи кунĕсенчех пысăк хастарлăхпа ĕçлеççĕ.

Колхоз уборкăна хатĕрленсе тухрĕ. 3 жнейка тата 1 лобогрейка ĕçлеççĕ. Уйран пухса кĕнĕ тырпула хума 9 склад пур. Вĕсенчен 6-шне дезинфекцилесе пĕтернĕ. Çавăн пекех тырпула пухса кĕме 408 михĕ пур.

Уборка вăхăтĕнче кашни бригадăра стена хаçачĕсем тухса тăраççĕ. Агитмассăллă ĕç те аван пырать. Кашни бригада валлиех «Чăваш Коммуни» хаçат çырăнса панă.

Уборка вăхăтĕнче столовăй ĕçлет.

Ф. ДАНИЛОВ.

Вырмара

ÇĔМĔРЛЕ. Пояндайкăри «Новая жизнь» колхоз виççĕмĕш кун ĕнтĕ тырă вырать. Бригадăсем хушшинче (3 бригада) ăмăрту сарăлса пырать. Кашниех вĕсем тырпула кĕске срокра пĕр тăккаламасăр пуçтарса кĕртессишĕн кĕрешеççĕ. Тырă вырма кашни кун 90—100 çын тухать. Вĕсенчен çурри ытла хĕрарăмсем. Тырă вырнă çĕре вĕренекенсем те активлăн хутшăнса ĕçлеççĕ. Кашни бригада çумне учительсене çирĕплетнĕ. Вĕсем колхозниксем каннă вăхăтра хаçат-журналсем вуласа параççĕ, стена хаçачĕсем кăлараççĕ.

Колхозра столовăй организациленĕ.

Хутарти Ленин ячĕпе тăракан тата Егоркинăри «Большевик» колхозсем те вырăнăн-вырăнăн суйласа ыраш вырма тухрĕç.

Хар. ЛИСИН.

Государствăна хăяр панă

ÇĔРПУ. Районри колхозсем кăçал пысăк тухăçлă пахча-çимĕçсем туса илеççĕ. Иваново ялсоветĕнчи «1905 год» колхоз кăçал туса илнĕ пахча-çимĕçрен государствăна 2 центнер хăяр леçсе пачĕ.

П.

ДЕЙСТВУЮЩИ ХĔРЛĔ ÇАРТА. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ (сулахайран сылтăмалла): 1. Танкист комсомолец И. Ф. Ломакин хăй персе çĕмĕрнĕ тăшман танкĕ патĕнче. 2. Совет Союзĕн Геройĕ капитан С. И. Миронов (сылтăмра) хăйĕн подразделенийĕнчи çамрăк летчиксене çапăçури опыт çинчен каласа парать.

М. РЕДКИНПА Э. ХАЙКИН фото-укерчĕкĕсем. (ТАСС).

Сĕнтĕрвăрринчи спиртзавод столовăйĕн заведующийĕ Матуров юлташ фронта кайнă. Унăн вырăнĕнче ĕçлеме килхуçи хĕрарăмĕ Мария Ильина юлташ тăнă. **Ӳкерчĕк çинче:** Ильина юлташ.
Г. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

Тырпулсене лайăх сыхлар

Чăваш республикинчи колхозсем тырпулсене уйхиртен пуçтарса кĕртме тытăнчĕç. Халĕ ĕнтĕ кашни ĕççыннин задачи—çак тырпула кĕске вăхăтра нимĕн тăккаламасăр пуçтарса кĕртессишĕн фронтри пек кĕрешесси пулать. Колхозниксен, трактористсен, комбайнерсен тата машинно-тракторнăй станцисенчи работниксен тырпула çаратса пĕтерессинчен тата вут-кăвартан сыхласси çине те тимлĕн çавăрăнса пăхмалла.

Авăн çапнă чухне трактор двигателĕн хĕмĕнчен, тата пирус тĕпне сӳнтермесĕр пăрахнинчен пушар тухса тырпул çунса кайнисем те пулнă. Ку вăл государствăна та, колхозсене те пысăк сиен кӳрет. Çакăн пек ан пултăр тесен, итем таврашĕсенче, уйхирсенче кăвайт хурассине, пирус тĕпĕсене сӳнтермесĕр пăрахса хăварассине пăрахăç тăвас пулать. Ача-пăчасене те вут-кăварпа выляма чармалла, вĕсен аллине спичка таврăш памалла мар.

Совет халăхĕ Сталин юлташ ертсе пынипе Гитлерăн фашистла бандисене çапса аркатас тата тĕппипех пĕтерес тĕлĕшпе пĕтĕм вăя хурса кĕрешет. Çак условире тырпулсене пуçтарса кĕртесси, вĕсене тăшмансен ирсĕр ĕçĕнчен тата вут-кăвартан сыхласси кашни совет çыннин мухтавлă ĕçĕ пулса тăрать. Çакна лайăх асра тытас пулать: тăшман усал та тискер, сĕмсĕр, вăл хăйĕн бандитла ĕçне тунă чухне нимĕнрен те вăтанмасть, диверсиллĕ, сăтăрла ĕçсем тума тыла хăйĕн агенчĕсене ярать. Рабочисемпе колхозниксем çирĕп дисциплинăллă, сыхă пулмалла, тăшмансене хирĕç хаяррăн кĕрешмелле.

Вăрçă вăхăчĕ тырпулсене уйра та, итем çинче те, амбарта та лайăх сыхлама хушать. Çавăнпа та халĕ тырпулсене хурал тăрас ĕçе, пушара хирĕç кĕрешес ĕçе нихăçанхинчен ытла вăйлатмалла. Чылай колхозсенче тырпула талăкĕпе хурал тăмалла тунине пур колхозсене те сармалла.

Хамăрăн предприятисене, чугунçулсене, колхозсен уйхирĕсенчи тырпулсене сыхлассине большевикла организацилесе тăшмана хăвăрт пĕтерсе тăкма Хĕрлĕ Çара пулăшар.

С. АНДРЕЕВ.

Летчиксем валли ăшă та çăмăл тумтирсем ытларах тума пулăшар

Отечественнăй аслă вăрçă Совет Союзĕнчи икçĕр миллионлă халăха çине тăрса ĕçленипе гитлерла бандăсене аркатса тăкма мĕнпур вăйсене мобилизацилеме хушать.

Фашистла вăрă-хурахсене хăвăртрах çĕнтерес тесен, апат-çимĕç продукчĕсене хатĕрлес енĕпе тата тумтирсем, атă-пушмаксем ытларах туса кăларас тĕлĕшпе пирĕн темиçе хут вăйлăрах ĕçлемелле.

Урса кайнă тăшмана кирек мĕнле условире те пĕтерсе тăкма пирĕн мухтавлă сталинла соколсем валли ăшă та çăмăл тумтирсем ытларах кирлĕ. Çакна пирĕн хамăрăн туса памалла.

Сывлăш флотне чи кирлĕ тумтирсем памалли лайăх та çăмăл чĕртавар вăл—гага кайăк тĕкĕпе ангорски кролик çăмĕ пулса тăрать. Гага кайăк тĕкне нумайшарăн пухса илме çăмăлах мар, çавăнпа та халь кролик çăмне пухас ĕçе çине тăрсах тытăнмалла.

Кролик хăвăрт ĕрчет. Ангорски йăхран тухнă пĕр кролик амипе унăн çулталăкри çурисенчен пĕр çул хушшинче 200 кролик ытла ĕрчетме пулать, ку пĕр килограмм çурă çăм парать. Кунсăр пуçне вĕсенченех 300 килограмм питех те лайăх аш-какай, 200 ытла тир илме пулать.

Тюмень районĕнчи (Омск облаçĕ) «Культура» колхозра 26-мĕш №-лĕ ама кролик тăхăр хут çăвăрласа çулталăкра 82 кролик çури панă. Мускав облаçĕнчи Ухтомски районри «Гигант» совхоз 1940 çулта пиллĕк кролик амипе вĕсен 1940 çулти çурисенчен 1200 кролик, урăхла каласан, кашни кроликран 240 çăвăр илнĕ.

Пирĕн республикăри кролик фермине лайăх йĕркеленĕ колхозсенче те ĕçсем аван пыраççĕ. Йĕпреç районĕнчи Крупская ячĕпе тăракан колхоз 1940 çулта 50 кролик амаран, вăтамран шутласа, 24-шар кролик ытла илнĕ. Колхоз кашни çул государствăна памалли аш-какай планне кроликсен шучĕпе тултарать. Ку фермăра кроликсене усрамалли клеткăсене çителĕклĕ туса панă. Ферма заведующийĕ Киргизов юлташ хăйĕн ĕçне юратса тăвать. Ферма 1941 çулти Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ пулнă.

Кролик ĕрчетес ĕçри стахановецсем, хăйсене шанса панă ĕçе тĕрĕс туса пынине пула, çавăн пек çитĕнӳсем тума пултарнă. Вĕсем кроликсене лайăх пăхса усраççĕ, çулталăкра пĕр амаран нумай çăвăр илме пĕлеççĕ, çамрăк амасене 4—5 уйăхранах çăвăрлаттарса усă кураççĕ.

Çавнашкал çитĕнӳ тума, паллах, кашни производитель ама валли 4—5 клетка туса хатĕрлени кирлĕ. Лайăх та кăтартуллă фермăсенче ăна пурнăçланă.

Кроликсен продуктивноçне ӳстерме тăрăшман çĕрте пачах урăхла картина курăнать. Çавнашкал колхозсенче, кроликсене тивĕçлĕ условисем туса парас вырăнне, вĕсене мунчасенче, хăмаран тунă ешĕксенче, тĕттĕм те тасамар сарайсенче усраççĕ, амасене вăхăтра чуптармаççĕ. Кун пек условире кроликсен йышĕ ӳсме мар, чакса пыма пултарать.

Ишлей районĕнчи «Правда» колхозра кролик фермипе сысна фермине пĕрле тытаççĕ, çакна пула сыснасем 50 клеткăна çĕмĕрсе пĕтернĕ. Фермăри 8 амаран 1941 çулта пĕр кролик та илеймен. Çав районри «Тукас» колхозра 12 кролик валли пĕр клетка, «Агроном» колхозра 10 амапа 2 кролик аçи пуçне 9 клетка çеç, кроликĕсем ку тарана çитсе те пĕр çăвăр та туса паман.

Хĕрлĕ Чутай районĕнчи Калинин ячĕпе тăракан колхозра 12 амапа 6 аçа валли пĕр клетка та çук, çавăнпа ĕнтĕ фермăри кроликсен йышĕ хунаймасть. Сĕнтĕр районĕнчи «Коминтерн» колхозра 12 кролик пуçне виçĕ клетка çеç туса панă. Çĕрпӳ районĕнчи «КИМ» колхоз 1941 çулта 9 амаран пĕр çăвăр та илеймен.

Хальхи вăхăтра авиацине хăвăртрах та ытларах çăм пама пултаракан выльăхсенчен чи кирли кролик шутланать. Çакна шута илсе, Чăваш республикинчи колхозсен кролик çурисене туянса, халех фермăсем организацилеме пуçăнмалла. Харпăрхăй районĕнче çăвăрсем çитмесен, кӳршĕ района кайса туянмалла. Ангорски йăхран тухнă кролик кĕтĕвне ĕрчетме ферма организациленĕ çулне 35 кролик амипе 5 аçаран кая мар усрамалла. Кашни ама валлиех 4—5 клетка хатĕрлесе хумалла. Клетка тунă чухне пралукран тунă сетка çук пулсан, е çитмесен, ун вырăнне хĕсĕк хушăсем хăварса юман патаксем çапса лартма юрать.

Ферма пулмалли вырăна типĕ, çурçĕр енчи сивĕ çил вĕрмен тĕле суйласа илмелле, вăл колхозăн ытти фермисенчен 200—300 метр аякра пултăр. Кролик клеткисене усă сывлăша фасадне кăнтăр, е кăнтăр-хĕвелтухăç еннелле туса лартмалла.

Хĕллехи сивĕ çанталăкра кроликсем нимĕн чухлĕ те аптрамаççĕ, кролик ами сивĕ çанталăк пулсан та çăвăрлать, çурисене лайăх пăхса çитĕнтерет. Кун пек чухне клетка ăшне улăм нумайрах хурса памалла, клетка хушăкĕсенчен çил вĕресрен улăм хурса хӳтлемелле.

Кроликсене хĕллехи вăхăтра тăрантарса усрама çителĕклĕ таран лайăх утă хатĕрлесе хума тăрăшмалла, тымар-çимĕçпе ытти концентратсем те пулччăр. Кусемсĕр пуçне йывăç тураттисем тăтăшах парса тăмалла, хĕлле валли вăл туратсене халех хатĕрлесе хума тытăнмалла.

Кроликсен продуктивноçĕпе вĕсен йышĕ ӳссе пырасси ăна таса çуртсенче тĕрĕс пăхса усранинчен, вăхăтра тăрантарнинчен килет. Фермăри кролик амисене час-часах çăвăрлаттарма тăрăшмалла, урăхла каласан, çăвăрланă хыççăн пĕр-ик кунтанах чуптарса хăвармалла. Çамрăккисене 4—5 уйăх иртсенех чуптармалла, хĕллехи вăхăтра та çăвăрлаттарма хăнăхтармалла.

Ангорски кролик çăмне 2 уйăх иртсен пухма тытăнаççĕ, малтанхи хутĕнче çăмне касса илмелле. Тăватă уйăхри кролик çăмне иккĕмĕш хут пухнă чухне çăмласа кăлармалла, ултă уйăха çитсен виççĕмĕш хут пухмалла, вара малашне кашни уйăхранах çăмласа тăмалла. Пухнă çăм сапаланса пĕтесрен уйрăм ешĕк çине тирпейлесе хураççĕ.

Чăваш республикинчи колхозсенче кролик ĕрчетмелли условисем лайăх, çĕнĕрен организацилекен фермăсем валли çамрăк кроликсем те çителĕклех, клеткăсем тума йывăç та темĕн чухлех.

Колхоз руководителĕсемпе ялхуçалăх специалисчĕсен умĕнче тăракан задача—ку таринччен кролик ĕрчетес ĕçе хакламаннине пĕтерсе, колхозсенче çĕнĕ фермăсем организацилесси пулса тăрать.

П. ЗАПОЛЬСКИЙ.

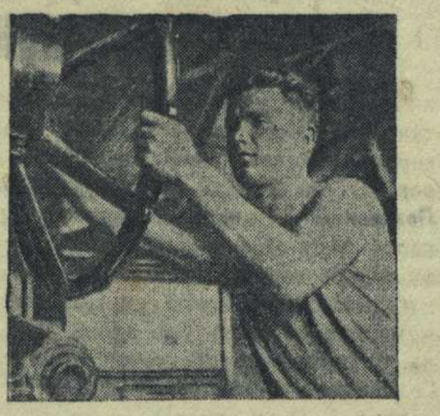

Куславкка комбинатĕнчи тăма суракан цех рамщикĕ, комсомол комитечĕн секретарĕ П. Александров юлташ. Вăл кăçал ФЗО шкулĕнчен вĕренсе тухнă.
Е. Цыганов фото-ӳкерчĕкĕ.

Йышлă выльăх-чĕрлĕхшĕн

ÇĔРПӲ. Районри колхозсем обществăллă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе вăйлатаççĕ. Паянхи куна лаша тата сысна ĕрчетес плана районри колхозсем ытлашшипех тултарчĕç.

Колхозсем умне йышлă выльăх-чĕрлĕхе тутă тата ăшă витере хĕл каçарас задача çирĕппĕн тухса тăрать. Мĕншĕн тесен, начар апат çинче, сивĕ витере тăракан выльăх-чĕрлĕхĕн продуктивлăхĕ пулмасть тата сивĕ вăхăтра выльăхсем шăнса пăсăлма пултараççĕ.

План тăрăх кăçал районра 600 лаша, 960 ĕне, 1.110 сысна, 157 пăру, 1.300 сурăх тата 7.055 чăх-чĕп вырнаçмалăх çĕнĕ витесем тумалла. Малта пыракан колхозсем — «Чуваш. ЦИК», «1905 год», Иваново ялсоветĕнчи «Ударник», «Луч», «Красный пахарь», «Красная Павария» т. ыт. те строительство ĕçне тахçанах тытăнчĕç.

Ятарласа организациленĕ строительство бригадисем тăрăшса ĕçленипе чылай колхозсенче уборкăна тухиччен строительство ĕçне вĕçлерĕç. Паянхи куна «Чуваш. ЦИК» колхоз 50 пуç вырнаçмалăх лаша вити, 200 пуç вырнаçмалăх чăх-чĕп вити туса пĕтерчĕ. Çавăн пекех «1905 год» колхоз чăх-чĕп вити, картофелехранилище, «Ударник» колхоз 20 ĕне вырнаçмалăх тăм вите, 200 пуç вырнаçмалăх чăх-чĕп вити, «Луч» колхоз чăх-чĕп вити, «Шурămпуç» — лаша вити, Леваневский ячĕпе тăракан колхоз картофелехранилище туса пĕтерчĕç.

Чылай колхозсенче витесем тунă вăхăтрах ытти çуртсене те пысăк пахалăхпа тăваççĕ. «Пожанар» колхоз канцеляри тăвать, «Ĕмĕт» колхоз 200 çын вырнаçмалăх çĕнĕ клуб лартать.

Строительство ĕçĕ «Малалла», «Родина», «Большевик», «Красная звезда», «КИМ», «Планета», «6-ое августа», Киров ячĕпе тăракан колхозсенче те хĕрсех пырать.

Гр. ПЕТРОВ.

Шкул валли вутă хатĕрлеççĕ

ЕТĔРНЕ. Нумаях пулмасть Сареево, Ядрино, Мăн-Сĕнтĕр подрайонĕсенче учительсен пухăвĕсем пулса иртрĕç. Унта учительсем хăйсен вăйĕпе 1941—42 вĕренӳ çулĕн пĕтĕм сезонĕ валли вутă хатĕрлеме йышăнчĕç. Халĕ учительсем ăна ĕçпе пурнăçлаççĕ, Сареевăри туллимар вăтам шкулти учительсем хăйсен вăйĕпе 48 кубла метр, Кăташри пуçламĕш шкулти учительсем 20 кубла метр вутă касса хатĕрленĕ. Пушнарти туллимар вăтам шкулти учительсем пĕр кун хушшинче 30 кубла метр вутă хатĕрленĕ.

Н. ЦВЕТКОВ.

Халăха пĕлсе тăма

Авиабомбăсенчен сыхланасси

Фугаслă тата осколочнăй бомбăсем сиен тăвассинчен сыхланас тесессĕн, мĕн туни кирлĕ-ха?

Вĕсенчен сыхланмалли чи лайăх май вăл — çĕр айĕнче, е ятарласа оборудовани тунă **убежищĕсем** пулса тăраççĕ. Ахаль йышши подваллă çуртсене оборудовани тĕлĕшĕнчен лайăх йĕркелесен, вĕсем те коллективлăн сыхланмалли лайăх средство пулса тăраççĕ Анчах та бомба çурт çине тĕл ӳксен е подвал стенипе юнашар ӳксен ку убежище пур чухне те хӳтлеймест.

Фугаслă тата осколочнăй бомбăсенчен сыхланмалли чи простой тата чи паха хӳтлĕх вăл çиелтен **витнĕ шăтăксем, канавсем** — çĕр ăшĕнче алтса тунă ансăр, тарăн, çиелтен витнĕ окопсем пулса тăраççĕ. Çав шăтăксене, окопсене кĕрсе пытаннă çынсене, бомба питех те çывăха ӳкнĕ пулсан та, бомба ванчăкĕсем тата бомба ӳксе çурăлса кайнипе пулакан взрывсем те сиен кӳме пултараймаççĕ.

Лондонра сывлăшран тапăннинчен сыхланмалли оборонăн опычĕ çакна кăтартса парать: хупă шăтăксем е убежищĕсем çине бомбăсем тĕл ӳкни сайра-хутра çеç пулать. Хупă шăтăксенче пытаннă çынсене сиен туни те питех те сайра тĕл пулать.

Шăтăксем е канавсем чавса тăвасси—йывăр ĕç мар. Çавăн пек шăтăксене кĕреçепе е пуртăпа ĕçлеме пултаракан кашни çынах тума пултарать.

Шăтăксемпе канавсем тумалли вырăна пурăнмалли çуртсенчен ытлашши инçете суйласа илмелле мар, вĕсене çавăн пек вырăнта тума тăрăшас пулать: «воздушная тревога» текен сигнал парсан, çуртра пурăнакансем хваттерсенчен шăтăксене хăвăрт кĕрсе пытанма пултарччăр. Шăтăксенчен вĕсен таврашĕнчи çуртсем патне çитиччен хушă çав çуртсен çӳллĕшĕнчен сахал пулмалла мар. Ахалĕн, çуртсене çĕмĕрсе аркатсан, вĕсен ванчăкĕсем шăтăксене тултарса лартма пултараççĕ.

Шăтăк мĕн чухлĕ ансăртарах тата тарăнрах, вăл авиабомбăсем сиен тăвассинчен çавăн чухлĕ лайăхрах сыхлама пултарать. Шăтăксене 2 метр тарăнĕш алтаççĕ, тĕпĕн сарлакăшне — 0,6 метр тăваççĕ. Шăтăка кукăр-макăр тăваççĕ, мĕншĕн тесен бомбăн участок тăрăх тӳррĕн саланакан ванчăкĕсем поражени тăвасси сахалтарах пултăр. Шăтăкăн кукăр-макăр хушшинчи кашни тӳрĕ татăкăн тăршшĕ — 5 метр пулмалла.

Шăтăкăн пĕтĕм тăршшĕне кашни çын пуçне 0,5 метр тивмелле нормăна шута илсе тумалла. Çапла вара 50 çын кĕрсе пытанмаллăх шăтăкăн тăршшĕ 25 метр пулмалла. Шăтăксене ытлашши вăрăм тума кирлĕ мар. Çынсене пысăк хисеппе хӳтлеме темиçе шăтăк тумалла. Шăтăксене пĕр-пĕринчен 10 метр чухлĕ хушăра тумалла.

Шăтăксене кĕме лайăхрах пултăр тесен, айккисенчен картлашкасем тумалла. Картлашкасене йывăçсемпе çирĕплетмелле.

Шăтăка алтса хатĕрленĕ хыççăнах ун çине витмелле. Çиелтен шăтăка урлă пĕренесем е çапăсем хурса тухмалла, вĕсем çине вара 0,15 метр хулăмĕш тăм сарса таптаса хытарса тухмалла. Çакăн хыççăн толь листисем сармалла, çиелтен шăтăк алтнă чух тухнă тăпрапа витмелле.

Шăтăк сооруженине туса çитернĕ тата ăна çиелтен витес ĕçсене вĕçленĕ хыççăн, çав сооруженине тĕплĕн маскировка тума сĕнеççĕ. Çиелти пайне ун таврашĕнчи вырăнпа пĕр тĕслĕ тăваççĕ. Маскировка тумалли средствăсем çаксем пулаççĕ: çерем, вĕтлĕх, хăйăрлă вырăнта тунă пулсан — хăйăр тата ыт. те.

Çавăн пек хӳтлĕх пулясемпе бомба ванчăкĕсенчен сыхлать. Витнĕ шăтăкри çынсем хăйсене лăпкă туяççĕ, шăтăк типĕ пулать, çанталăк кирек-мĕнле тăрсан та çынсене кансĕрлеме пултараймасть. Кунсăр пуçне, витсе тунă шăтăк тăшман авиаци приборĕсемпе сапакан отравляющи веществосен тумламĕсенчен те сыхлать.

Шăтăкра çынсене тăма лайăх пултăр. Çак шутпа шăтăкăн тăршшĕпех тенкелсем лартса тухмалла е тата çĕр çумĕнче лармалли вырăнсем тумалла. Шыва, продуктсене сыхласа усрамашкăн уйрăм вырăнсем тумалла. Май килет пулсан, шăтăк стенисене хăмасемпе е йывăç тураттисемпе, хăмăшпа, улăмпа тыттарса тухмалла. Çавăн пек тумасан тăпра ишĕлсе аннă вырăнта шăтăка йĕркеллĕ сыхласа усрама йывăр. Ун пек чухне стенасене обязательнăй йĕркепех тĕреклетсе тухмалла.

Çапла вара авиаци бомбисенчен сыхланмашкăн çăмăл та шанчăклă убежищĕсем тума нимĕнле уйрăм материалсемпе инструментсем те кирлĕ мар. Çавăн пек шăтăксене тата вĕсене оборудовани тума кашни çемьех, çуртра пурăнакан кашни коллективах пултарать.

«Воздушная тревога» текен сигнал парсан, хваттерсенчен лăпкăн, паника тумасăр, хăвăрт тухмалла та убежищĕсене е шăтăксене кĕрсе вырнаçмалла. Чи малтанах унта ачасене, ватă çынсене тата чирленĕ çынсене вырнаçтармалла. Çав вырăнта отбой пулни çинчен сигнал паричченех тăрас пулать.

2-мĕш рангри военинженер
Б. ТРАММ.

Трахсестра лайăх ĕçлет

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Владимирова юлташ Смычка поселокра трахом сестри пулса ĕçлет. Вăл кунта килсен малтанхи кунсенчех трахом мĕнле сиен кӳни çинчен, унтан мĕнле сывалмалли çинчен колхозниксене лайăх ăнлантарса пачĕ. Унтан трахом чирĕпе чирленĕ çынсене шута илсе, вĕсене куллен эмеллеме тытăнчĕ. Çапла тăрăшса ĕçленипе Владимирова юлташ тăвата уйăх хушшинче 50 çынна трахом чирĕнчен сыватрĕ. Вăл колхозниксене тĕрлĕрен ерекен чирсем çинчен каласа парать, вĕсене тасалăхшăн кĕрешме вĕрентет. Лайăх ĕçленĕшĕн колхозниксем Владимирова юлташа питĕ ырлаççĕ.

Ф. РОМАНОВА.

Пĕр кунхи ĕç укçине оборона фондне параççĕ

Чăваш республикинчи гострудсберкассăпа госкредитăн Управленинче ĕçлекенсем, пирĕн мухтавлă Хĕрлĕ Çар фашистсене çĕмĕрсе тăкиччenех, кашни уйăхрах пĕр кунхи ĕç укçине çĕршыв оборонин фондне парса тăма йышăнчĕç. Августăн 2-мĕшĕнче пирвайхи взнос 252 тенкĕ пухса банка кайса хывнă.

Ф. МИРОНОВ.

АЛЕКСЕЙ ТОЛСТОЙ

Кам вăл Гитлер тата вăл мĕн тăвасшăн?

Тăшмана пĕлсе тăмалла. Кам-ха вăл Гитлер? Ĕлĕк унăн тусĕ пулнисенчен пĕри ак мĕнле каласа кăтартать:

Гитлер—австриец, таможняра ĕçленĕ пĕчĕк чиновник ывăлĕ, унăн чăн-чăн хушамачĕ—Шикльгрубер.

Вăл вăтам шкулта вĕренсе тухнă. Вĕренессе начар вĕреннĕ, художник пулма ĕмĕтленнĕ, анчах таланчĕ пулман пирки пĕр вăхăтра строительство конторинче ĕçленĕ. Профсоюза кĕресшĕн мар пулнăшăн тата еврейсене кураймасăр мăшкăлланă пирки ăна ĕçрен кăларнă. Вара вăл чертежник пулса ахаль çынсенчен нимĕнпе те палăрса тăман.

Империализмлă вăрçă вăхăтĕнче Баварски полк штабĕнче ĕçленĕ, ефрейтор чинне илнĕ... Пĕр тытăçура ăна газпа сиенленĕ пулнă, вара вăл кăшт çеç суккăрланса юлман. Çавăн хыççăн вăл тытса пăрахакан евĕрлĕ, аташтаракан чирпе чирленĕ çын пекех пулса тăнă... Анчах ун чухне Гитлер хăйĕн çавăн пек усал йăлисемпе усă курайман-ха.

1919 çулта, Мюнхенри революцие çĕмĕрсе тăкнă хыççăн, вăл уйрăм комиссинче следователь пулса ĕçлеме тытăннă. Çакăнта вара вăл айăплакан актсем çырса тата Германи революционерĕсене персе вĕлерттерсе, çын юнне ĕçме юратакан пулса тăнă.

Çав вăхăтрах ĕнтĕ Мюнхенра—кайран «национал-социалистла» ятлă пулса тăнă партин пирвайхи кружокĕ пуçланса кайнă. Кружок хушнă тăрăх, Гитлер антисемитизм çинчен лекцисем вуланă. Кружокра вăл çиччĕмĕш номерпа шутланса тăнă.

Анчах ăна пирвайхи вырăна кăларман, вăл кружок барабанщикĕн рольне йышăнса тăнă, тес пулать. Гитлерăн паллă енĕ вăл—хăйне мухтанине питех те юратни пулать. Гитлер—çавтери çилĕллĕ, тытамаклă çын.

Икĕ сехет хушши сăмах каланă хыççăн унăн кĕпин çухи йĕп-йĕпе пулса тăрать, çӳçĕсем çамки çумне çыпçăнаççĕ, тумтирĕн тӳммисене татса пĕтерет,—куçĕсем ухмах çын куçĕсем пек ялтăртатаççĕ, пит-куçĕ кĕл тĕслĕ пулса каять. Вăл асамçă пек, малашне мĕн пуласса калама юратать.

Объективлă нумай сăлтавсене пула çавăн пек тытамаклă асамçă вак буржуазине хăй енне çавăрма пултарнă.

Гитлер «еврейсем валли вăрăм çĕçĕ каçĕсем» туса ирттерме хушнă,—çакă вара мещенсене хавхалантарнă. Гитлер большевикла Мускав çине вăрçăллă поход тума, Украинăна çавăрса илсе Днепр шывĕ тăрăхĕнчи пит лайăх çĕрсем çине выçă пурăнакан нимĕçсене вырнаçтарма хушнă. Ку мещенсене тата ытларах хавхалантарнă!

Гитлер пĕр енчен, Германин шултăра промышленникĕсен, тĕнчере пуринчен ытла революцирен хăраканскерсен, тепĕр енчен—влаçа шăлпа кышласа тата чĕрнесемпе тăрмаласа илме тăрăшакан авантюристсен шайккин рупорĕ пулнă.

Гитлер хăйĕн тавра тăракан авантюристсемпе, ĕлĕк уголовнăй ĕç тăвакан, малашне те çавăн пекех ирсĕр ĕç тума шутлакан çынсен ушкăнĕпе пĕрле Германин чирлĕ ӳт-тирĕ çинче кĕсен-çăпан пек çитĕнсе тухнă. Жуликла майсемпе канцлер пулса, унтан вара юнлă провокацисем урлă пĕтĕм влаçа хăй аллине илсе, вăл—«фюрер»—хăйĕн аркатуллă тискер ĕçне пуçланă.

Кĕселлĕ çырансем илес вырăнне Германия террор тата выçлăх туянчĕ. «Выçлăх, е вăрçă—суйласа илĕр» —тенĕ Гитлер антăратса çитернĕ нимĕçсене, вара çамрăк ăрăва вĕлерсе пĕтерме палăртса хунă çичĕ çул хушши вăрçа хатĕрленес ĕç пуçланнă. «Салтак хăй пĕлнинчен ытла пĕлме тивĕçлĕ мар. Салтак шухăшламалла мар, уншăн фюрер шухăшланă»,—тет фашистла салтакăн полевой кĕнекин пĕрремĕш пункчĕ. Çĕршывăн пĕтĕм сĕткенне хĕçпăшалсем тăвас ĕç валли сăрхăнтарса илнĕ. Германия вăрçăн пĕр пĕтĕм лагерĕ, вăрçă машини пулса тăнă, ăна Гитлерпа унăн шайккин вăрă-хурахла планĕсене пурнăçа кĕртмешкĕн тунă. Çав плансем Гитлерăн анăра-пуçĕнче кашни кунах пысăкланса пынă. Пысăкланмасăр ĕнтĕ,—унăн аллинче вĕт пăчăртаса пăвса хунă сакăрвуниллĕк миллион нимĕç пулнă.

Гитлерăн вăрçă планĕсем мĕнле-ха? Малтанхи план унăн Совет çĕршывне çапса аркатасси пулнă.

Совет Российĕ çине поход тумашкăн çав авантюрăна Европа хутшăнманни кирлĕ пулнă. Коммунистла революци пурпĕрех пулать тесе Гитлер пур майсемпе те хăратнă. «Е фашизм, е коммунизм»,—тесе урса кайсах кăшкăрнă вăл. «Совет Российĕнчи тата пĕтĕм тĕнчери коммунизма эпĕ çеç пĕтерсе хума пултаратăп. Салтса ярăр ман алăсене...» Ăна шанман, Совет Российĕ çине поход тумашкăн аллисене салтса яман, вара унăн планĕ çавăн пекех тытамакла хăвăртлăхпа пуçхирлĕ çавăрăнса ларнă. Вăл малтан Европа çине тапăнма, унтан вара кураймăн Францие çĕмĕрсе тăкма, Англие чĕркуççи çине тăратма, вара, хăйĕн тылне тасатса, чи мăнтăр татăка, Совет Российĕне çавăрса илме шут тытнă.

Çапла пуçланчĕ пĕтĕм тĕнчери иккĕмĕш вăрçă. Мĕн кирлĕ-ха Гитлера пиртен, вырăссенчен, украинецсенчен, белоруссенчен тата ССР Союзĕнчи тăванлă пурăнакан мĕн пур халăхсенчен?

Чи малтан ăна пирĕн çĕршывра пурăнакан икçĕр миллион халăх кирлĕ мар. Ăна ачасем, хĕрарăмсем, çитĕннĕ çынсем тата ваттисем кирлĕ мар. Вĕсене вăл вĕлерсе пĕтересшĕн. Çав тискер ĕçе Гитлер Польшăра, Сербире, Норвегире, Францире тата вăхăтлăха та нумайлăха мар илнĕ советлă районсенче мĕнле туса ирттернине эпир халĕ пĕлетпĕр ĕнтĕ. Польшăра халăхăн пысăк пайне ĕнтĕ концлагерьсенче асаплантарса, чирпе тата выçă вилĕмпе пĕтернĕ, лагерь тулашĕнче вара,—выçă пайокпа вĕлерсе пĕтернĕ. Польша хресченĕн пурлăхĕ хăйĕн мар ĕнтĕ, сăмахран: хресченсемпе фермерсене чăхсем хупма ятарласа тунă читлĕхсем валеçсе панă. Хресченсем хăйсен чăххисене çавăнта хупмалла. Сборщик вара читлĕхсене пичетлесе хурать те кашни кун çăмарта пухса илет; пломбăна пăснă пулсан,—вара хресчен пĕр сехетрен хăйĕн пӳрчĕ умĕнчи йывăç çинче çакăнса тăрать.

Львова тапăнса кĕрсе, фашистсем унта «вăрăм çĕçĕ каçĕ» тунă: нумай пин çынна ватти-вĕттипех вĕлернĕ. Белорусси ялĕсенчи хресченсене мĕнле асаплантарнине пурте пĕлеççĕ—вĕсене вĕри шывпа сапнă, куçĕсене шăтарнă, штыксемпе чикнĕ, ачасен пуçĕсене алăк янаххисем çумне çапа-çапа çурнă.

Фашистсем мĕншĕн çапла хăтланаççĕ-ха? Çакна вĕсем халăха хăратас тата ытлашши çынсене пĕтерес тесе тăваççĕ.

Совет Российĕнче фашистсене ĕç вăйĕ кирлĕ, анчах вĕсене фашистсем машина пек итлеттересшĕн. Фашистсене çын мар, калаçакан выльăх кирлĕ. Çавăнпа тата вĕсем хирте, шахтăсенче, заводсенче ĕçлеме мĕн чухлĕ çын кирлĕ—çавăн чухлĕ çеç сывă арçынсене хăварма шухăшлаççĕ. Ялхуçалăхĕнче тата хуласенче ĕçлеме хăварнă рабочисем мĕнле мăшкăл тӳсессине Европăри чуралантарнă çĕршывсен примерĕ лайăх кăтартса парать.

Украинăн, вырăссен хура тăпраллă районсенчи çĕрĕсене ирĕклĕ Донăн, Кубаньăн лайăх çĕрĕсемпе хитре сачĕсене, Кавказпа Вăтам Азийĕн çĕрмамăк плантацийĕсемпе виноградникĕсене, —фашистсем пурне те çĕнĕ хуçисене —вăрăм пуçлă, шурă çӳçлĕ, çĕр процентлă нимĕç помещикĕсене валеçсе пама ĕмĕтленеççĕ...

Вĕсем саламатсем те тата хăйсен именисене хураллама хаяр йытăсем те хатĕрлесе хунă ĕнтĕ.

Çĕнĕ помещик Киева та, Мускава та çиçĕм пек хăвăртлăхпа илме, Донбаса тапăнса кĕме тата хăйĕн фашистла чĕлхипе Бакури нефте хăйма пек çуллама ĕмĕтленет.

Ĕç тухмарĕ. Тухас та çук... Хĕрлĕ Çарта кашни боец хăй чĕри çинче усракан полевой кĕнекере пĕрремĕш номерпа çапла çырнă: Тăван çĕршывшăн! Сталиншăн! тенĕ. Иккĕмĕш номерпа: эсĕ пурне те пĕлмелле, пурне те ăнланмалла, пурин çинчен те шухăшламалла... тенĕ. Тăван çĕршывăн кунçулĕ, хăвăн халăхăн ирĕклĕхĕпе телейĕ санăн аллунта... тенĕ.

Икĕ миллионлă çарсем—Хĕрлĕ Çарпа фашистла çар хушшинче пыракан хальччен курман-илтмен çапăçу часах çакна кăтартса пачĕ: хĕрлĕ воин пĕлсе, чеен, ăнланса, вырăс пек паттăр, мĕн вĕçне çитиччен, мĕн çĕнтерӳ тăвиччен кĕрешет. Фашистла салтак вилме пӳрнĕ çын пек кĕрешет. Вĕсем вăрçа час-часах ӳсĕр, пуçĕсене усса кĕреççĕ. Вĕсем вырăс штыкĕсен атакине тӳсеймеççĕ. Нимĕç самолечĕсем Хĕрлĕ истребительсене курсанах, пĕлĕтрен тараççĕ. Пирĕн çине хаяррăн тапăнасçĕ пек пулсан та, эпир сасартăк хирĕç çапнисенчен тараççĕ. Тĕрлĕ еннелле сапкаланаççĕ. Планĕсене улăштараççĕ. Фашистла çарта «фюрерăн» пĕтĕм йăлисем пур: сĕмсĕрлĕх, тискер кайăк хаярлăхĕ, тытамаклăх...

Тăшман нумай йышлă, хăрушă, вăйлă, анчах эпир ăна çĕмĕрсе аркатмалла, аркататпăр та.

Гитлерăн тĕп планĕ тĕнчере пуçпулса тăрасси, хăйне кирлĕ мар халăхсене пĕтерсе, ĕмĕрлĕхех фашистла пĕр йĕрке туса хурасси пулать. Анчах унăн кунта шухăш çитеймен: çав çĕнĕ йĕркесене вăл авалхи вăтам ĕмĕртен ӳкерсе илнĕ: вăл—пирамида пулса тăрать, çав пирамидăн тăрринче çурмаурă—Гитлер, аяларах унăн сывăх сановникĕсем: Геббельссем, Герингсем, Риббентропсем тата ытти хура сволочьсем лараççĕ, аяларах—çĕр процентлă вăрăм пуçлă аристократсем —помещиксем, вĕсенчен, калăпăр, пĕри хăйĕн аллинче пĕтĕм Киев çар округне «тытса тăрать», тепĕри—Урала, Пермьрен пуçласа Магнитогорск таран «тытса тăрать», т. ыт. Аяларах—нимĕçсен шултăра буржуазийĕ, тата аяларах пусмăрти халăхсем, шанчăклăрах чурасем, унтан аяларах—шанчăксăртарах чурасем, малалла—сийĕн-сийĕн тĕрлĕ расăсем, вара чи аялта—çынсем-машинăсем, çынсем-выльăхсем, е Гитлер каланă тăрăх, «этем пулса çитейменнисем», витесенче пурăнакан çынсем, ĕрчеме ан пултарччăр тесе фашистсем стерилизаци тăвакан çынсем, çын хисепĕнче тăман, ним чĕнмесĕр ĕçлекен масса.

Çапла ĕнтĕ Гитлер шухăшласа хунă «çĕнĕ йĕрке». Çав планшăн акă ĕнтĕ çулталăк çурă юн юхать, государствăсем арканаççĕ. Выçăпа, асаппа миллионшар çын вилсе пĕтет. Акă ĕнтĕ халĕ фашистсен полкĕсем Хĕрлĕ Çарăн хурçă хăвачĕ çине перĕнсе хăйсен ĕнсисене хуçаççĕ.

Вырăс çыннисем, Совет Союзĕнчи граждăнсем! Хамăрăн паттăр та чаплă Хĕрлĕ Çара кирлине пурне те парар, çынçиен тискер Гитлера çĕнтермешкĕн кирлине пурне те парар.

ССР Союзĕпе США хушшинче тунă суту-илÿ килĕшĕвĕн срокне тăсни çинчен

(Юлашки, пуçламĕшĕ 1-мĕш страницăра)

тĕр. Çак решени мĕнрен тухса тăнине те Эсир каласа паратăр: Совет Союзĕн хăрушсăрлăхĕпе никама пăхăнмасăр пурăнас положенине кăна мар, тата ытти мĕнпур халăхсене те хăратса тăракан агрессорăн вăрă-хурахла тапăнăвне хирĕç Совет Союзĕ кĕрешессине тĕреклетни Пĕрлешÿллĕ Штатсен государство оборонин интересĕсемпе килĕшсе тăнине Пĕрлешÿллĕ Штатсен Правительстви ĕненсе тăрать, тесе çыратăр.

Хамăн Правительство ячĕпе çакă тĕрĕссине палăртса парас тетĕп: манăн çĕршыв çине ултавлăн тапăннă агрессор ирĕклĕхе юратакан мĕнпур халăхсен хăрушсăрлăхне тата никама пăхăнмасăр пурăнас положенине хăратса тăрать, çак хăрушлăх вара вăл çĕршывсен государство оборонин интересĕсене пĕрлештерет.

Пĕрлешÿллĕ Штатсен Правительстви пирĕншĕн лайăх решени йышăннăшăн манăн Правительство Пĕрлешÿллĕ Штатсен Правительствине тав туни çинчен пĕлтерме мана хушрĕ, манăн Правительство çакна шанса тăрать: Эсир хăвăрăн нотăра пĕлтернĕ экономикăллă пулăшу пысăк пулăшу тата хăвăрт пурнăçа кĕрĕ, çав пулăшу Совет Союзĕ агрессора хирĕç хĕçпăшалпа кĕрешес тĕлĕшпе туса пыракан вăрçă ĕçĕсен анлăшне тивĕçлĕ пулĕ,— Совет Союзĕ агрессора хирĕç тăни, Эсир питех те тĕрĕс паллă тунă пек каласан, Пĕрлешÿллĕ Штатсен государство оборонин интересĕсемпе те килĕшсе тăрать.

Сирĕн нотăра çапла каласа пĕлтернине те эпĕ тулли кăмăлпа йышăнса илетĕп: Пĕрлешÿллĕ Штатсен Правительствин çак решенине май тата çÿлте пĕлтернĕ политикăна ĕçре пурнăçа кĕртсе пырас шутпа, Совет Союзĕн Правительстви, учрежденийĕсем тата агентствисем Совет Союзĕн государство оборонин нушисем валли васкавлă кирлĕ таварсемпе материалсем туянасси çинчен Пĕрлешÿллĕ Штатсенче заказсем вырнаçтарасси пирки панă сĕнÿсем çине Пĕрлешÿллĕ Штатсен Правительстви питех те туслăн пăхать, çавăн пекех тата çав таварсемпе материалсене хăвăрт хатĕрлесе тиесе яма пулăшас шутпа, агрессине хирĕç кĕрешекен çĕршывсен заказĕсене пирвайхи черетпе пурнăçа кĕртес принципсем тăрăх, çав заказсене приоритет парать (çав заказсене ытти заказсенчен маларах пурнăçа кĕртет).

Сирĕн нотăра çапла каласа пĕлтернине те эпĕ тулли кăмăлпа йышăнса илетĕп: Совет Союзне экономикăллă пулăшу парассине çăмăллатас шутпа, государство департаменчĕ çавăн пекех тата мĕн чухлĕ кирлĕ таран лицензисем парать, çав лицензисем Совет Союзĕн оборонине тĕреклетме кирлĕ таварсемпе материалсене сарлака номенклатурăпа Совет Союзне турттарса кайма май параççĕ, çакна ăна агрессине хирĕç тăракан ытти çĕршывсене çав тĕллевсем валлиех кирлĕ çавнашкал таварсемпе материалсем тăратмалли принципсем тăрăх тăваççĕ, çавăн пекех тата, Пĕрлешÿллĕ Штатсен Правительствин тивĕçлĕ влаçĕсем, эпĕ çÿлте кăтартса панă решение пурнăçа кĕртсе, Совет Союзĕн государство оборони валли кирлĕ таварсемпе материалсене Совет Союзне илсе çитерес ĕçе хăвăртлатас тĕллевсемпе Америка тинĕс транспорчĕ пур майсемпе усă курасси çинчен панă сĕнÿсем çине те ырă кăмăлпа пăхаççĕ.

Манăн хаклă господин Уэллес,
Сире хĕрÿллĕ хисеплекен—**К. Уманский,**
ССР Союзĕн США-ри Чрезвычайнăй тата Полномочнăй Посолĕ.
Господин Сомнер Уэллеса,
США государственнăй секретарĕн обязанноçĕсене туса пыракана. Вашингтон.

Фашистсен тыткăнĕнче

Эпĕ хамăн çичĕ çулхи ывăлпа Х. ятлă ялта йăмăк патĕнче пулнă. Июлĕн 17-мĕшĕнче яла фашистсем пырса кĕчĕç. Вĕсем хăйсен аллисенче хĕçпăшал тытса, кашни килте продуктсем—çăкăр, çу, çăмарта тупса пама ыйтаççĕ. Хресченсенчен нихăшĕ те, паллах, вăрă-хурахсене тăрантарма килĕшмен. Çавăн хыççăн фашистсем çăрасене çĕмĕрнĕ, алла мĕн лекнисене йăлтах илсе тухнă.

Мирлĕ халăха çаратнă хыççăн гитлеровецсем ялти çынсенчен допрос тума тытăннă. Çав допроссене аса илсен юн та сивĕнет.

Чи малтанах фашистсем коммунистсем, комсомолецсем, совет работникĕсем ăçта пулнине ыйтнă. Фашистсем манран паспорт ыйтрĕç. Эпĕ паспорт бомбăсем пăрахнă чухне çунса кайнă, тесе каланă хыççăн, вĕсем эпĕ кам пулнине тата манăн упăшка ăçта пулнине пĕлес шутпа вăйлăн хĕнерĕç.

Çакăн пек хăтланнă хыççăн учительсен, учительницăсен, служащисен упăшкисене пĕрле—пурĕ 20 çынна яхăн — ялтан илсе тухса, нимĕçсен штабĕн çывăхĕнчи пăрлă нÿхрепе хупса лартрĕç. Мĕнпур колхозниксене выльăхсемпе пĕрле ял варрине илсе тухрĕç. Кунта фашистсем çамрăк хĕрарăмсемпе хĕрачасене уйăрчĕç. Фашистсем вĕсене хăйсен тăванĕсем умĕнче намăсла, тискерле пусмăрланă. Ялти ытти çынсене ÿсĕр фашистсен урса кайнă банди ялтан хăваласа тухнă. Унтан вара вĕсене урăх курман... Пăшал пенисене илтнĕ хыççăн кăна айăпсăр çынсене гитлеровецсем персе вĕлерни çинчен каласа пачĕç.

Пире те çавăн пекех персе вĕлереççĕ пулĕ, тесе шутларăмăр. Пирĕн пата ледникe нимĕç офицерĕ кунне темиçе хутчен анчĕ. Унăн сăн-питĕнче этем лĕхĕн сăн-сăпачĕ пачах çук. Эрех нумай ĕçнипе вăл самăртнă сысна евĕрлĕ. Çак садистшăн хÿтлĕхсĕр, асаплантарнă çынсене хĕнени, вĕсенчен мăшкăллани кăмăллă пулнă пулас.

Ирсĕр фашистсен аллинчен кĕтмен çĕртен хăтăлтăмăр. Каçхине, çав ирсĕр пирĕн ледник патне çывхарнă вăхăтра, инçетре мар катасем хушшинчен пăшалсенчен пени илтĕнчĕ. Юнпа вараланса пĕтнĕ фашистла пусмăрçă ÿкрĕ. Нимĕçсем хушшинче паника пуçланчĕ. Нимĕçсен штабĕ тарма тытăнчĕ. Фашистсем хăраса ÿксе тарнипе хăйсем тыткăна илсе ледникe хупса лартнă çынсем çинчен манса кайнă.

Ирсĕрсем, хăравçă шакалсем пек, тарнă. Вĕсем çул çинче красноармеецсене тĕл пулсан каçару ыйтнă. Анчах, совет çĕрне çаратма килнĕ бандитсем хăйсене валли вилĕм тупнă.

Юлташсем—боецсем, командирсем тата политработниксем! Эпĕ сире пурне те гитлерла бандитсене пĕр хĕрхенмесĕр пĕтерсе тăкма чĕнетĕп. Çав ирсĕрсене хĕрарăмсемпе ачасене асаплантарнăшăн тавăрăр!

Хĕрлĕ Çар командирĕн арăмĕ
П. К. КАСИНСКАЯ. (ТАСС).

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен черетлĕ пресс-конференцийĕнче

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен августăн 5-мĕшĕнче пулнă черетлĕ пресс-конференцинче Совет Информаци Бюровĕн начальник заместителĕ **С. А. Лозовский** юлташ фашистсен çарĕн мораллĕ лару-тăрăвĕ çинчен калакан ыйту пирки чарăнса тăнă.

Техникăллă средствăсем тата çынсем нумайрах пулнипе усă курса Польшăна, Францие çĕмĕрсе тăкас, Норвегине, Голландине, Бельгие тытса илес, Югославипе Грецие çĕмĕрсе тăкас тĕлĕшпе вăрçнă малтанхи çулталăк та 8 уйăх хушши вăхăтра нимĕçсен рядовой салтакĕн пуçĕнче пĕр шухăш çирĕпленсе ларнă: вăл Германи çарне никам та çĕнтерме пултараймасть, тесе шутланă.

Германи çарне никам та çĕнтерме пултарайманни çинчен халлап çапнипе пĕрле, национал-социалистсем Германи çарĕн кашни салтакĕн ăнлануне çакăн пек шухăш кĕртме тăрăшнă: çав салтак, «чи аслă чĕрчун» пулнă пирки, кирек мĕнле хăтланма та пултарать. Вăл, çĕнтерекен пулнă пирки, халăха çаратма, хÿтлĕхсĕр çынсене вĕлерме, «аслă культура» ячĕпе хĕрарăмсемпе ачасенчен мăшкăллама пултарать.

Шухăшламасăр пурăнма, тискер-кайăкла мăнаçланма вĕрентни, пăсăк йăласене, хапсăнчăклăха, çаратнине тата ÿсĕр çÿрессине ырлани,—çаксем ĕнтĕ Германире тата унăн çарĕнче: «маншăн пулсан, хăть потоп пултăр», текен шухăш-кăмăлсене туса хунă. Чи кирли— нумайрах çаратса илмелле, укçа, ылтăн тата кĕмĕлпе ылттăнран тунă япаласем запаслăх пухса киле ярса памалла, кайран вара — хăть курăк та ан ÿстĕр.

Туяпа хĕнесе дисциплина туни, никам çĕнтерес çук тесе ухмахлатни, çирĕп организаци,—çаксем ĕнтĕ нимĕçсен миллионшар салтакĕсене Совет Союзне хирĕç кăларса яма Германи командованине тата Германи правительствине май панă.

ССР Союзĕ çине тапăннă вăхăтрах Германи çарĕнче Совет Союзне хирĕç вăрçассипе килĕшмен салтаксем нумай пулнă, çапах та, вăл çынсем малтанхи çĕнтерÿсен сĕрĕмĕпе ÿсĕрĕлнĕ пирки, хăйсен юлташĕсем çине влияни пама пултарайман.

Акă ĕнтĕ Германин «никам çĕнтерейми» çарĕ, çиçĕм пек хăвăрт çапса вăрçа часрах пĕтерес, пуянлăх çаратса илес те киле таврăнас шухăшпа хавхаланнăскер, совет войскисем тăтăшах, вăйлăн хирĕç тăнине тата контратакăсем тунине тĕл пулчĕ. Çăмăл çĕнтерÿсен тапхăрĕ пĕтрĕ. Питех те пысăк тата юнлă çухатусен тапхăрĕ пуçланчĕ.

Оккупациленĕ çĕршывсенчи телейсĕр халăхсем тĕлĕшпе гитлерла çăхансем хăйсене мĕн чухлĕ ирсĕррĕн тыткаланă, хăйсем тытса илнĕ совет районĕсенчи стариксем, хĕрарăмсем тата ачасем тĕлĕшпе вĕсем хăйсене мĕн чухлĕ тискеррĕн тыткаланă, вĕсем Хĕрлĕ Çара хирĕç, пусмăрçăсем çине çавтери тарăхса хăйĕн çĕршывне тата хăйĕн халăхне пĕтĕм чĕререн юратнипе хавхаланнă Хĕрлĕ Çара хирĕç кĕрешнĕ çĕрте çавăн чухлĕ хăравçăланса пычĕç.

Шухăшлама пĕлмен гитлеровецсен пуçне те иккĕленÿ пырса кĕме пуçлать.

Германи çарĕ мораль тĕлĕшпе пăсăласси халĕ виçĕ енпе пулса пырать:

1) ССР Союзĕ майлă шухăшлакан тата гитлерла режим çине тарăхакан салтаксем пурте (ун пеккисем вара сахал мар) СССР енне куçса каçма майлă вăхăт пуласса кĕтеççĕ.

2) Питех те ывăнса çитнĕ тата нумай вăй хурса кĕрешмелле пулнă пирки кадрсен мораллĕ шайĕ пĕчĕккĕ пулни вĕçĕ-хĕррисĕр ĕçсе ÿсĕрĕлесси, хапсăнасси, пăсăлса каясси патне илсе пырать, çакна пула вара рядовой салтаксемпе охраннăй отрядсем тата офицерсен корпусĕ пĕр-пĕрин çине тарăхасси ÿссе пырать.

3) Çарта тĕрлĕрен сăлтавсем тăрăх Совет Союзĕпе вăрçассине хирĕç пулнисем активланаççĕ. Ун пек çынсем салтаксем хушшинче çеç мар, офицерсем хушшинче те сахал мар пулнă. Поражени пуласси тата аркатса тăкассине курса, Германи çарĕн çÿлтипе аялти сийĕсенче те Гитлера тата унăн пĕтĕм шайккине хирĕç хурайманлăх ÿсет.

Лозовский юлташ военнопленнăйсем каласа панисенчен Германи çарĕнче пăсăлса каяс процесс пуçланни çинчен калакан нумай фактсене илсе кăтартать.

Историри примерсем аслă идеалсемпе хавхаланса çĕкленнĕ çарсем çеç пурнăçа шеллемесĕр, паттăррăн çапăçнине кăтартаççĕ. Хĕрлĕ Çарăн кашни боецĕ, Великобританин кашни салтакĕпе морякĕ—хăйсен çĕршывĕ никама пăхăнмалла мар пулассишĕн тата унăн ирĕклĕхĕшĕн кĕрешнине пĕлет. Мĕншĕн кĕрешет-ха Германи салтакĕ, пĕтĕм Европăна юнпа куççÿль айне тунăскер? Европăра тата пĕтĕм тĕнчере пуçпулса тăрассишĕн-и, мĕнпур халăхсене пăхăнтарассишĕн-и, «кĕçĕн раса» шутĕнчи вуншар миллион çынсен шăммисем çинче «аслă» Германи туса хурассишĕн-и, кашни салтак пуйса ларассишĕн-и? Кусем вĕсем малтанхи пысăк ăнăçсăрлăхсем хыççăнах Гитлер çарĕшĕн чăтса тăраймн юрăхсăр цемент пулса тăраççĕ.

Германире гитлеризма тата вăл туса хунă юнлă пусмăр режимне тарăхакан миллионшар çынсем пур. Вăл çынсем çарта та пур. Вĕсем Германи çине СССР тапăнманнине пĕлеççĕ. Вĕсем пачах çапăçасшăн мар. Хăйсен çемьисем выçă пурăннине, гестапо пĕтĕм Германире алхаснине пĕлеççĕ. Вĕсем ывăннă, вĕсем киле каясшăн. Нацистла бандитсен аллинче çак çынсем нумайччен чĕмсĕр оруди пулĕç-ши?

Техника—пысăк япала, анчах вăтам нимĕç, çав техникăна ĕçлеттерекен рядовой çын, халран тухса пырать. Нимĕç техникине Гитлерăн япăх политики такăнтарать. Германи салтакĕ хăйне те, Гитлера та ĕненми пулса пырать.

Машина шухăшламасть, анчах нумай йышлă машинăсене ертсе пыраканĕ шухăшлама пуçларĕ. Хĕрлĕ Çар тата Великобританин çарĕпе флочĕ Германин «никам çĕнтерейми» войскисене мĕн чухлĕ нумайрах çапаççĕ, Германи çарĕ пăсăласси çавăн чухлĕ хăвăртрах пулса пырĕ.

* * *

«Интерконтинент Ньюс» корреспонденчĕ: Японири хăшпĕр хаçатсем («Асахи», «Тарику симпо» т. ыт. те) Читара Китайпа Совет представителĕсен вăрçă конференцийĕ пулни е пуласси çинчен тата ССР Союзĕпе Китай хушшинче вăрçăллă килĕшÿ туни çинчен пĕлтернисем тĕрĕс-и, тесе ыйтсан, Лозовский юлташ çапла ответленĕ: Читара Китайпа Совет Союзĕн темĕскерле конференцийĕ пулни е пуласси çинчен тата ССР Союзĕпе Китай хушшинче вăрçăллă килĕшÿ туни çинчен пĕлтернине илес пулсан, вăл, ютçĕршывсен пичетĕнче юлашки вăхăтра тухнă çавăн евĕрлĕ ытти пĕлтерÿсем пекех, хаçатсен чăнлăхран аякра тăракан сенсациллĕ фантазийĕ çеç пулса тăрать.

ДЕЙСТВУЮЩИ ХĔРЛĔ ÇАР. **Укерчĕк çинче:** тыткăна илнĕ нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсем. Л. Великжанин фото-ÿкерчĕкĕ. (ТАСС).

Польшăн США-ри пичечĕ Совет Союзĕпе Польша хушшинче тунă килĕшÿ çинчен

НЬЮ-ИОРК, августăн 5-мĕш. (ТАСС). Поляксен США-ри чи пысăк организацийĕн — поляксен национальнăй союзĕн органĕ «Дзенник Звионзковы» хаçат çапла çырать: «Польшăпа Совет Союзĕ хушшинче тунă килĕшÿ Вăтам Европăра çĕнĕ отношенисем туса хурать. Малашне Польша Германипе нимĕнле калаçусем те тумасть. Польша халăхĕ Бек политикишĕн хăйĕн юнне тăкрĕ. Пирĕн умра пĕр çул çеç, вăл — ССР Союзĕпе союз туни».

Поляк рабочийĕсен Детройтра тухса тăракан «Голос людови» ятлă хаçачĕ çапла çырать: «Килĕшÿ Совет Союзĕпе Польша хушшинчи союза чылай çирĕплетет, çав союз Гитлер Россия çине тапăннă хыççăн пуçланса кайрĕ. Поляк халăхĕ Хĕрлĕ Çарпа тачĕ çыхăну тытма пуçларĕ, Хĕрлĕ Çар, партизансемпе пĕрле çыхăнса, нацистсене хирĕç кĕрешет, Хĕрлĕ Çара пулăшу панăшăн фашистсем пиншер поляка персе тата çакса вĕлерĕç». Хаçат çырнă тăрăх, Лондонра пурăнакан Бек тата унăн ушкăнĕ калаçусене хирĕç саботаж тума хăтланнă.

Польша католикĕсен эрнере пĕрре тухса тăракан «Католик лидер» ятлă журналĕ (Коннектикут штатĕнчи Нью-бритенра тухать) килĕшÿ тунине саламлать. «Эпир, тесе çырать журнал, хамăрăн Польшăри тăвансене, нацистсен пусмăрĕнче асапланакансене, çĕклесе тăратăпăр, вĕсен кĕрешĕвне çирĕплетĕпĕр».

Англин сывлăш-çар вăйĕсене Бирмăра пухса тăратни

Англин «Дейли мейл» хаçачĕн корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Бирмăра Англин сывлăш флочĕн пысăк соединенийĕсене пухса тăратнă. Çĕршывра çĕнĕрен аэродромсем тăваççĕ. Аэродромсене тата анса лармалли площадкăсене, Сингапуртан пыракан подкрепленине вырнаçтармалла тăвас шутпа, чылаях аслăлатнă. (ТАСС).

Уэллес заявленийĕ

США государство секретарĕн заместителĕ Уэллес Франци правительствин Индо-Китай тĕлĕшпе пулнă политики çинчен официаллă йĕркепе пĕлтернĕ. Уэллес çапла каланă: США правительстви халĕ Франципе Япони правительствисем хушшинче Индо-Китая пĕрле хÿтлес тĕлĕшпе тунă килĕшÿн условийĕсем çинчен информаци илнĕ. Чăннипе илсен, килĕшÿ тăрăх, Франция Японие Франци империйĕн пысăк пайне парать.

Виши правительствин Индо-Китайри мероприятийĕсем, çăмахран, тинĕс-çар базисене Японие пани, Америкăн Лăпкă океанри хăрушсăрлăх интересне тивнă çинчен кăтартса парса, Уэллес каланă: Виши правительстви тата Франци территоринчи вырăнти влаçсем тĕлĕшпе США отношенийĕ мĕнле пуласси çав влаçсем хăйсен территорисене хăйсен влаçне вăрçăпа е хăратса аслăлатма пăхакан ытти çĕршывсенчен мĕнле хÿтленине е контроль туса тăрассинчен мĕнле сыхланине кура пулса пырĕ, тенĕ.

(ТАСС).

Япони войскисене Кăнтăр Индо-Китайра вырнаçтарни

Домей-Цусин агентствин Сайгонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Японин Франци Индо-Китайĕнчи экспедициллĕ çарĕн штабĕ çапла пĕлтернĕ: августăн 5-мĕшĕнче Япони войскисене Японипе Франци хушшинче «Франци Индо-Китайне пĕрле хÿтлесси çинчен» тунă договор тăрăх, Кăнтăр Индо-Китайри стратегиллĕ пунктсене вырнаçтарса çитернĕ. (ТАСС).

Европăри выçлăх

Оверсис ньюс агентствин Лондонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, çитес хĕл вăхăтĕнче Европăра вăтам ĕмĕртен пуçласа халиччен курманла продовольстви сахал пулать, тесе шутлаççĕ. Кăçал тĕштырă халиччен хинчен 25 процент каярах пулать, тесе шутлаççĕ. Тырпулсем начар пулсан та нимĕçсем продовольстви нумай тăратма ыйтаççĕ. Хресченсем Германине продовольстви поставкисене ÿстерсе тăратма хушакан закона пурнăçа кĕртме пултараймаççĕ. Вĕсен кăçал хăйсене валли тăвакан тĕштырă, иртнĕ çулпа танлаштарсан, пĕр виççĕмĕш пайĕ чухлĕ сахалтарах.

Швейцарири «Нейе Цюрхер цейтунг» хаçат Норвеги хресченĕсем тырпулсене пуçтарса кĕме тытăнмаççĕ тата выльăхсене çаплах пусаççĕ, тесе çырать.

(ТАСС).

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

Физкультура ĕçне вăрçă вăхăчĕ хушнă пек урăхлатса çĕнетер

Сталин юлташа совет халăхĕн хĕçпăшаллă вăйĕсен руководителĕ пулма уйăрса лартнине пирĕн çĕршыври ĕççыннисем çавтери пысăк çĕкленÿпе тата пысăк хаваслăхпа кĕтсе илчĕç. СССР Верховный Совет Президиумĕн çак историллĕ решенийĕ пĕтĕм совет халăхне, отечественнăй вăрçăн фрончĕсенче фашистла вăрă-хурахсене хирĕç паттăррăн çапăçакан боецсемпе командирсене вĕçĕмсĕр хавхалантарчĕ.

— Сталин юлташпа пĕрле, Сталин ертсе пынипе, эпир этемлĕхĕн чи усал тăшманне — Германи фашизмне çĕмĕрсе тăкатпăр! — çапла калать пĕтĕм совет халăхĕ. Сталин — вăл çĕнтерÿ ялавĕ. Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн боецĕсемпе командирĕсем, совет авиацин хăюллă соколĕсем çĕр çинче те, шыра та, сывлăшра та — фронтăн пур участокĕнче те аслă Сталин, Тăван çĕршыв ячĕпе çапăçăва кĕрсе, вăл ята чĕрере тытса, фашистла ирсĕр бандитсене вăйлăн çĕмĕрсе пыраççĕ. Отечественнăй вăрçăн фрончĕсенчи геройсен йышĕ кашни кунах ÿссе пырать.

Действующи арми ретĕнче — пĕтĕм çĕршыва паллă физкультурниксем çĕршерĕн шутланаççĕ. Вĕсем хăйсен тăван çĕршывне çирĕп кăкăрпа тăрса сыхлама хатĕр пулнине, физкультурăпа спорт енĕпе куллен ĕçлесе пухнă вăйпа хăвата, тÿсĕмлĕхпе çирĕплĕхе, хăюллăхпа шиксĕрлĕхе çапăçу фрончĕсенче кăтартса параççĕ. Çав физкультурник-боецсем хушшинче пирĕн Чăваш республикинчен кайнă физкультурниксем те пур. Шупашкарти паллă физкультурниксем—пĕртăван Васильевсем вăрçăн малтанхи кунĕнчех фронта тухса кайрĕç. Вĕсенчен кĕçĕнни — Юра Васильев белофинсене хирĕç пынă вăрçăн участникĕ, вăл унта белофинсене хирĕç паттăррăн çапăçса правительство наградине илме тивĕçлĕ пулнă. Çавăн пекех, чылай физкультурницăсем медсестрасем пулса ĕçлеме хăйсен ирĕкĕпе фронта тухса кайрĕç.

Сталин юлташ хамăрăн пĕтĕм ĕçе вăрçă интересĕсене пăхăнтармалла тесе чĕннине ответлесе, физкультура коллективĕсемпе спорт обществисем хăйсен ĕçне вăрçă вăхăчĕ хушнă пек урăхлатса çĕнетме тытăнчĕç.

Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан артельти физкультурницăсем оборонăпа санитари ĕçне вĕренеççĕ. Альгешри (Шупашкар р.) çамрăксем граната ывăтас енĕпе ăмăртусем иртгернĕ. Çавăн пекех, граната ывăтас тата пăшалтан тĕл перес тĕлĕшпе Енĕшкассинчи (Красноармейски р.), Йĕпреçри «Кооплеспром» артельсем çумĕнчи коллективсем те массăллă ăмăртусем иртгернĕ. Вĕсем пĕтĕм ĕçе халăха вăрçă ĕçне вĕрентессине лайăхлатас тĕлĕшпе туса пыраççĕ.

Физкультурăн оборона енĕпе тумалли ĕçĕсене вăйлăн сарса пырасси халĕхи вăхăтра уйрăмах пысăк вырăн йышăнса тăрать. Вырăнти коллективсен ĕçне çĕнетсе урăхлатассине çав енĕпе туса пымалла та ĕнтĕ. Чи малтанах кашни физкультурника хăйне çар ĕçне вĕрентес çĕре явăçтармалла. Физкультурник ăçта ĕçлет, çав предприятире, учрежденире çар ĕçне вĕренме тивĕç. Кунта спорт обществи енĕпе учетра ăçта тăнине пăхса тăрасси пулмалла мар.

Физкультура коллективĕсен, Осоавиахимпа пĕрле, военизированнăй походсем, çар тактикин занятийĕсене иртгерес пулать. Çаксем вĕсем çынсене маршра, йывăр походсенче пулма, вырăнти тата çанталăк (çăмăрлă кунсем, çырма-çатра, шыв урлă каçма, çĕрле çÿреме т. ыт.) чăрмавĕсене сирсе пăрахма хăнăхтармалла. Çар тактикин занятийĕсене иртгернĕ вăхăтра гранатăсем ывăтмалла, штыкпа тытăçса çапăçмалла, разведкăсенче пулмалла, хырăмпа шуса куçма вĕренмелле. Çаксене пĕлнисем пурте фронтра кирлĕ пулаççĕ.

Шыв спортне сарса пырасси çине уйрăмах вăйлăн çаврăнса пăхас пулать. Мĕншĕн тесен, шыв урлă каçас чăрмава сирсе пăрахма пĕлни, кирек мĕнле шыв урлă та хăвăрт каçма пултарни çапăçура çĕнтерÿ кÿрет. Шывра ишессине вăрçăри пек условисене çывăх туса пыни кирлĕ. Физкультурниксен тумтирсем тăхăнса, хĕçпăшалсем, гранатăсем çакса шыв тăрăх инçете ишсе кайма пĕлес пулать. Шыв урлă каçас енĕпе вĕренÿ занятийĕсем иртермелле. Çак ĕçсене вăраха ямасăр туса иртермелле.

Физкультура коллективĕсен, çутĕç органĕсемпе пĕрле, вăтам шкулсенче аслă классенче вĕренекенсене физкультура енĕпе вĕрентсе хатĕрлемелле. Ку ыйту халĕхи вăхăтра уйрăмах çивĕччĕн тухса тăчĕ. Ăна вĕренÿ çулĕ пуçланман-ха тесе, ырана хăвармалла мар, халех тытăнмалла.

Кашни физкультура коллективĕ çулйĕрсемпе кĕперсене юсас, сывлăшран тапăннинчен сыхланма хатĕрленес çĕрте влаçăн вырăнти органĕсене пулăшма çамрăксене мобилизацилекен штаб пулса тăмалла. Физкультурăн пĕтĕм ĕçне производствăра ĕç тухăçлăхне ÿстерессипе çыхăнтарса пымалла. Кашни физкультурникăн производствăра пĕтĕм вăйхала хурса ĕçлемелле, стахановец пулмалла, дисциплинăн паха образецĕсене кăтартмалла, умри кирек-мĕнле йывăрлăха та сирсе пăрахма пĕлмелле.

Спорт енĕпе иртекен ăмăртусем пурте вырăнти коллективсенче пулса пымалла. Çапла вара вĕсем коллектив ĕçне çирĕплетме, физкультурниксене вăрçă ĕçне вĕрентессине лайăхлатма пулăшмалла.

Физкультурăн ертсе пырас ĕçне хĕрачасене ытларах явăçтарас пулать, кадрсен йышне паллă физкультурницăсемпе спортсменкăсене явăçтарнипе çирĕплетсе пыни кирлĕ.

Физкультурăн пĕтĕм ĕçне халех урăхлатса çĕнетер, отечественнăй вăрçăн фрончĕсем валли хăюллă та паттăр, çирĕп сывлăхлă физкультурниксен резервне хатĕрлесе парар!

М. М-в.

„ГЛАВКИНОПРОКАТĂН“
ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИНЧИ КОНТОРИ
республикăри экрансем çине
„НОВЫЙ ГОРИЗОНТ“
ятлă, саслă, художествăллă çĕнĕ фильм кăларать.
Сценарист И. КАСУМОВ. Режиссерсем—А. КУЛИЕВ тата Г. БРАГИНСКИЙ. Композитор НИЯЗИ.
Бакури киностудийĕн производстви.

УПРАВЛЕНИЕ КИНОФИКАЦИИ
при СНК Чувашской АССР
производит набор слушателей на казанские курсы механиков звукового кино.
Начало занятий—10 августа 1941 года.
На курсы принимаются по командировкам межрайотделов и райотделов Управления кинофикации при СНК Чувашской АССР, с образованием не ниже 7 классов.
Курсанты, сдавшие испытания, обеспечиваются стипендией и квартирными.
Об условиях справиться в отделе кадров Управления кинофикации, телефон № 4-89 и межрайонных и районных отделах.
2—2 Управление кинофикации при СНК Чувашской АССР.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—38, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.
НТ 5516 Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ 406. ф. б. э8 84 п. л.